

SOTE KUNTAYHTYMÄN STRATEGIA JA PALVELUJEN JÄRJESTÄMIS- SUUNNITELMA 2019–2022

MUUTOKSET MERKITTY PUNAISELLA

SAARIKKA
perusturvallikelaitys

Sisällys

1. JOHDANTO	3
2. KUNTAYHTYMÄN VISIO, ARVOT JA STRATEGISET LINJAUKSET	3
1.1 SoTEN TEHTÄVÄ JA TOIMINNAN LINJAUKSET	3
1.2 SoTEN VISIO	4
1.3 SoTEN ARVOT.....	4
3. STRATEGISET LINJAUKSET	5
4. TOIMINTAYMPÄRISTÖ	7
4.1 VÄESTÖMÄÄRÄ JA RAKENNE	7
4.2 VÄESTÖN TERVEYSTILANNE	7
5. SOTEN TOTEUTUNEET KUSTANNUKSET	9
5.1 SoTEN JÄSENKUNTIEN TOTEUTUNEET SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUMENOT VUOSINA 2009-2017	9
6. SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUS	10
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	10
8. STRATEGIAN ARVIOINTI JA SEURANTA	10
9. JÄRJESTETTÄVÄT PALVELUT	11
9.1. HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN	11
9.1.1. NEUVOLA-, KOULU- JA OPISKELIJATERVEYDENHUOLTO	11
9.1.2. PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT.....	12
9.1.2.1. LAPSIPERHEIDEN KOTIPALVELU, PERHETYÖ JA AVOPERHEKUNTOUTUS	12
9.1.2.2. LASTENVALVOJAN PALVELUT	13
9.1.2.3. LASTENSUOJELU	14
9.1.2.4. AIKUISTEN SOSIAALIPALVELUT	15
9.1.2.5. PÄIHDEPALVELUT.....	16
9.1.2.6. SOSIAALIPÄIVYSTYS.....	17
9.1.3. TERAPIAPALVELUT.....	17
9.1.3.1. PERHENEUVOLA	17
9.1.3.2. TERVEYSKESKUSPSYKOLOGIN PALVELUT	18
9.1.3.3. PUHETERAPIAN PALVELUT	18
9.1.3.4. LASTEN JA NUORTEN TOIMINTATERAPIAPALVELUT	18
9.1.3.5. KOULUPSYKOLOGIN PALVELUT	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.
9.1.3.6. KRIISITYÖ.....	19
9.2 ARJEN TUKI	19
9.2.1. IKÄIHMISTEN VARHAISEN TUEN PALVELUT	19
9.2.2. KOTI- JA ASUMISPALVELUT.....	21
9.2.2.1. TUKIPALVELUT.....	21
9.2.2.2. KOTIHOITO	21
9.2.2.3. IKÄIHMISTEN ASUMISPALVELUT	23
9.2.2.4. MIELENTERVEYSKUNTOUTUJIENTEN ASUMISPALVELUT	24
9.2.2.5. VAMMAISPALVELUT	24
9.2.2.6. OMAIS- JA PERHEHOITO.....	26
9.3 TERVEYDEN- JA SAIRAAHOITO	26
9.3.1 VASTAANOTTOTOIMINTA	27
9.3.2. MIELENTERVEYSPALVELUT	28
9.3.3. LYHYTAIKAINEN OSASTOHOITO	29
9.3.4. KUNTOUTUSPALVELUT.....	29
9.3.5. SUUN TERVEYDENHUOLTO	30
9.3.6. TYÖTERVEYSHUOLTO.....	30
9.3.7. ERIKOISSAIRAHOITO	31

1. JOHDANTO

SoTe kuntayhtymän palveluiden järjestäminen perustuu kuntayhtymän yhteistyössä jäsenkuntien kanssa laatimaan seuraavan talousarviovuoden sekä kolme sitä seuraavaa vuotta käsittävään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämissuunnitelmaan sekä jäsenkuntien vuosittain kuntayhtymälle palvelujen järjestämiseen osoittamiin taloudellisiin resursseihin.

SoTe kuntayhtymän strategiassa vuosille 2019-2022 määritellään kuntayhtymän toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteet sekä keskeiset painopistealueet tuleville vuosille kuntalain edellyttämällä tavalla.

Palvelujen järjestämissuunnitelmassa sovitaan toiminta-aluetta koskevista yhtenäisistä koko alueen väestölle järjestettävien palveluiden järjestämisen yleisistä periaatteista ja toiminnan ja palveluiden kehittämisen painopisteistä. Järjestämissuunnitelmassa huomioidaan myös alueelliset erityistarpeet ja sovitaan tarvittaessa niiden edellyttämistä alueellisista toimenpiteistä.

Järjestettävät palvelut on kuvattu tarkemmin palveluiden järjestämissuunnitelmassa vuosille 2019 – 2022. Suunnitelmassa määritellään sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisen yleiset linjaukset ja palveluiden järjestämiselle asetettavat tavoitteet sekä toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Yhtymävaltuusto päättää palveluiden järjestämisestä yksityiskohtaisemmin vuosittain talousarvion vahvistamisen yhteydessä. Yhtymävaltuusto voi päätöksellään poiketa tässä palveluiden järjestämissuunnitelmassa päätetyistä linjauksista.

2. KUNTAYHTYMÄN VISIO, ARVOT JA STRATEGISET LINJAUKSET

1.1 SoTen tehtävä ja toiminnan linjaukset

SoTen pääasiallisena tehtävänä on järjestää jäsenkuntien sekä mahdollisten sopimuskuntien puolesta kaikki kuntien järjestettäväksi säädetyt ja kuntien kuntayhtymän järjestettäväksi antamat sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut. Palvelut järjestetään yhtenäisesti koko toiminta-alueen väestölle tasa-arvoisella ja oikeudenmukaisella tavalla kuntien taloudellisten voimavarojen puitteissa.

SoTe päättää väestölle järjestäväksi päättämiensä palveluiden tuotannon järjestämisestä ja palveluiden tuottajien valinnasta.

Palveluiden tuottajana toimii lähtökohtaisesti kuntayhtymän tuotanto-organisaatioksi perustettu kuntayhtymän liikelaitos Saarikka. Mahdollisten palveluiden määrien ja tarjonnan lisäämisen yhteydessä selvitetään kuitenkin aina ennen Saarikan resurssien lisäämistä vaihtoehtoiset tuotantotavat ja yksityisten palvelun tarjoajien sekä kolmannen sektorin tarjoamat vaihtoehdot.

Lähtökohtana palveluiden tuotannon hajauttamiselle ja palveluiden ostamiselle ulkopuolisilta palveluntarjoajilta on, että ulkopuolinen palveluntarjoaja tuo palvelutuotannolla lisäarvoa palvelun laadun ja kustannustehokkuuden sekä palveluiden saavutettavuuden näkökulmasta. Palveluntarjoajien on kyettävä kantamaan toiminnassaan yrittäjäriskiä. SoTe ja Saarikka eivät

sitoudu ostamaan koko yrittäjän kapasiteettia, vaan sopimukset laaditaan niin, että SoTella ja Saarikalla on mahdollisuus käyttää yrittäjän palveluja kulloistenkin tarpeiden mukaisesti.

1.2 SoTen visio

Hyvinvoiva kuntalainen aktiivinen toimija yhteisössä

Kannustamme toiminnalla ja palveluilla alueen ihmisiä pysymään terveinä ja hyväkuntoisina sekä huolehtimaan itsestään ja läheisistään elämänsä eri vaiheissa.

1.3 SoTen arvot

Avoimuus ja luotettavuus

Jaamme toimintaamme liittyvää tietoa ja perustelemme tekemämme päätökset. Kunnioitamme toisiamme ja tuemme asiakkaitamme ja henkilöstöämme rakentavaan vaikuttamiseen ja yhteisvastuun kantamiseen.

Yhteistyö ja arvostus

Haemme aktiivisesti yhteistyötä ja erilaista osaamista toimintamme ja palveluidemme parantamiseksi. Arvostamme asiakkaidemme asiantuntijuutta omasta tilanteestaan ja panostamme toiminnassamme asiakkaiden hyvään kohteluun. Hyödynnäme henkilöstömme osaamista ja otamme sen täysimääräisesti käyttöömme. Palkitsemme toisiamme tavoitteiden saavuttamisesta ja onnistumisesta sanoin ja teoin.

Kannustavuus ja osallistavuus

Kannustamme kuntalaisia huolehtimaan omasta ja läheistensä hyvinvoinnista. Kannustamme asiakkaitamme ja henkilöstöämme osallistumaan yhteisten päämäärien tavoitteluun ja palveluiden kehittämiseen sekä laadun vahvistamiseen. Pyydämme asiakkaitamme palautetta ja tiedotamme tuloksista ja parannuksista palautteen perusteella.

Taloudellisuus ja tuottavuus

Käytämme palvelutuotantomme osoitetut resurssit mahdollisimman tehokkaasti, taloudellisesti ja vaikuttavasti. Seuraamme ja arvioimme palveluiden tuotantokustannuksia ja suoritehintoja sekä toiminnan tehokkuutta koko ajan.

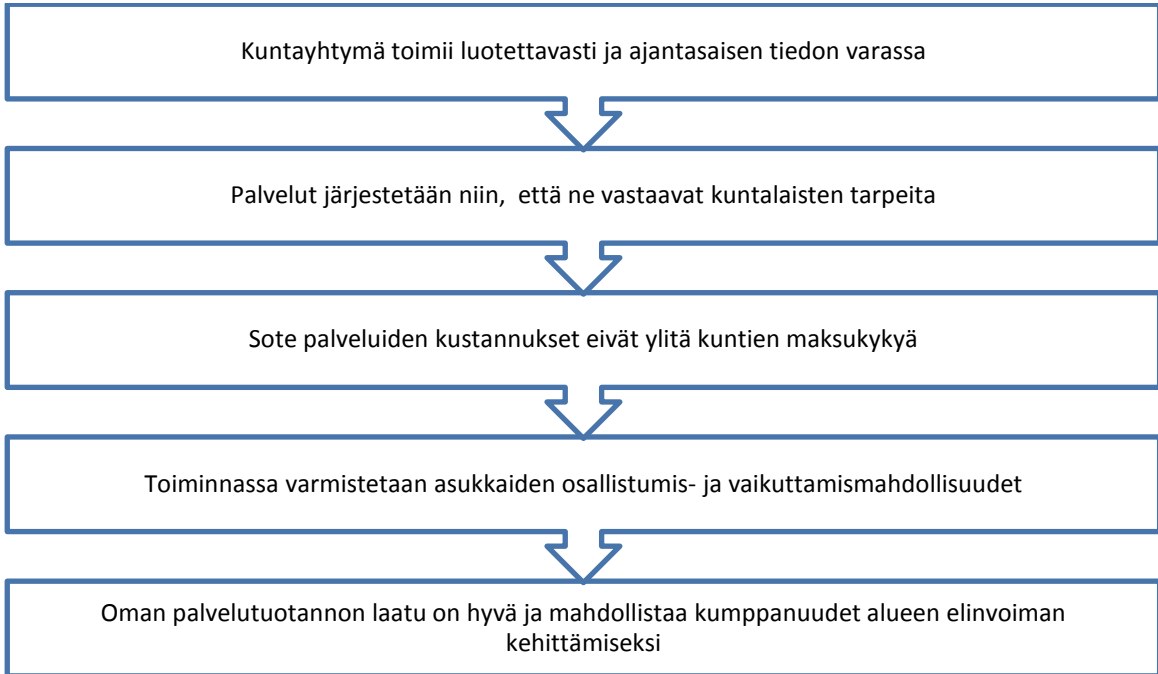
Innovatiivisuus

Etsimme aktiivisesti uusia ratkaisuja ja uudistamme rohkeasti toimintaamme ja toimintatapojamme sekä haemme hyviä käytäntöjä ja toisilta oppimisen mahdollisuuksia asiakkaiden parhaaksi. Pienet arjen innovaatiot ja valtakunnallinen edelläkävijyys kuuluvat toiminnan luonteeseemme.

3. STRATEGISET LINJAUKSET

Strategisilla linjauksilla tarkoitetaan yhteisiä periaatteita ja tavoitteita, jotka ohjaavat palvelujen järjestämistä:

3.1. Kuntayhtymä toimii luotettavasti ja ajantasaisen tiedon varassa

- väestön tulevia palvelutarpeita arvioidaan ajantasaisen tiedon pohjalta
- hyviä käytäntöjä tunnistetaan, vahvistetaan ja levitetään
- teknologiaa hyödynnetään toiminnan tarpeisiin
- toiminnan seuranta ja raportointia kehitetään
- tiedottamista vahvistetaan

3.2 Palvelut järjestetään niin, että ne vastaavat kuntalaisten tarpeita

- palvelut järjestetään pääasiassa asiakkaiden arjen ympäristössä
- palvelut tukevat jäsenkuntien strategioissa ja hyvinvointisuunnitelmissa vahvistettuja linjauksia ja tavoitteita
- palvelut kannustavat väestöä omatoimisuuteen sekä vastuunottamiseen itsensä ja läheistensä hyvinvoinnista ja terveydestä sekä arjessa pärjäämisestä
- palvelut mahdollistavat Saarikan tuotantoa tukevan ja täydentävän tuotannon hankkimisen
- palvelut vahvistavat alueen väestön sosiaalisia verkostoja
- palvelut järjestetään niin, että alueen väestön hyvinvointi ja terveys lisääntyvät, hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat ja syrjäytyminen vähenee
- järjestettävät palvelut muodostavat selkeitä ja kokonaisvaltaisia palvelukokonaisuuksia sekä vakiintuneita hoito- ja palvelusuhteita
- palveluohjaus on toimivaa; alueen asukkaat tietävät mihin/keneen otetaan yhteyttä kulloinkin tarvittavan palvelun osalta
- asiakaspalautteessa havaittu tyytyväisyys palveluihin paranee

3.3 Sote palveluiden kustannukset eivät ylitä kuntien maksukykyä

- kuntien tarve- ja olosuhdevakioidut sosiaali- ja terveystalouden palvelumenot ovat kunnittaisessa vertailussa valtakunnallisesti keskimääräisellä tasolla
- palvelutuotannon suoritekohtaisten kustannusten/hintojen kehitys on pienempää kuin maassa keskimäärin
- kuntien vuosittain kuntayhtymän käyttöön osoittamat määrärahat riittävät kattamaan vuosittaiset kustannukset
- kuntalaisilta palveluista perittävät asiakaspalvelumaksut voidaan määrittellä ao. asiakasmaksulakien ja asetusten mahdollistamien taksojen mukaisesti
- kuntien maksusuudet voidaan kohdentaa kunnittain mahdollisimman tarkasti

3.4 Toiminnassa varmistetaan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

- asukkaat voivat osallistua SoTen toimintaan sekä toiminnan ja palveluiden järjestämisen suunnitteluun ja kehittämiseen mm. vanhus- ja vammaisneuvostojen sekä kumppanuuspöytä-, asiakasraatitoimintojen ja **kehittäjäasiakastoiminnan kautta**.
- asukkaat voivat vaikuttaa omien palveluidensa sisällön määrittelyyn, toteuttamistapoihin ja tuottajien valintaan sekä osallistua niitä koskevien asiakas-, hoito- ja palvelusuunnitelmien laadintaan, seurantaan ja päivittämiseen
- asukkaat voivat antaa eri tavoin palautetta SoTen toiminnasta ja palveluista
- asukkaat saavat monipuolisesti tietoa SoTen palveluista, toiminnasta ja taloudesta sekä päätöksenteosta
- **asiakkaat voivat osallistua sopimuksen mukaisesti kokemusasiantuntijoina**

3.5 Oma palvelutuotanto on laadukasta ja kilpailukykyistä

- palvelut tuotetaan asiakas- ja tarvelähtöisesti
- palvelujen laatu on hyvä ja palvelut ovat kilpailukykyisiä
- palveluja uudistetaan rohkeasti vastaamaan asiakkaiden tarpeita
- palvelut tuotetaan taloudellisesti tehokkaimmilla tuotantotavoilla ja organisaatiolla.

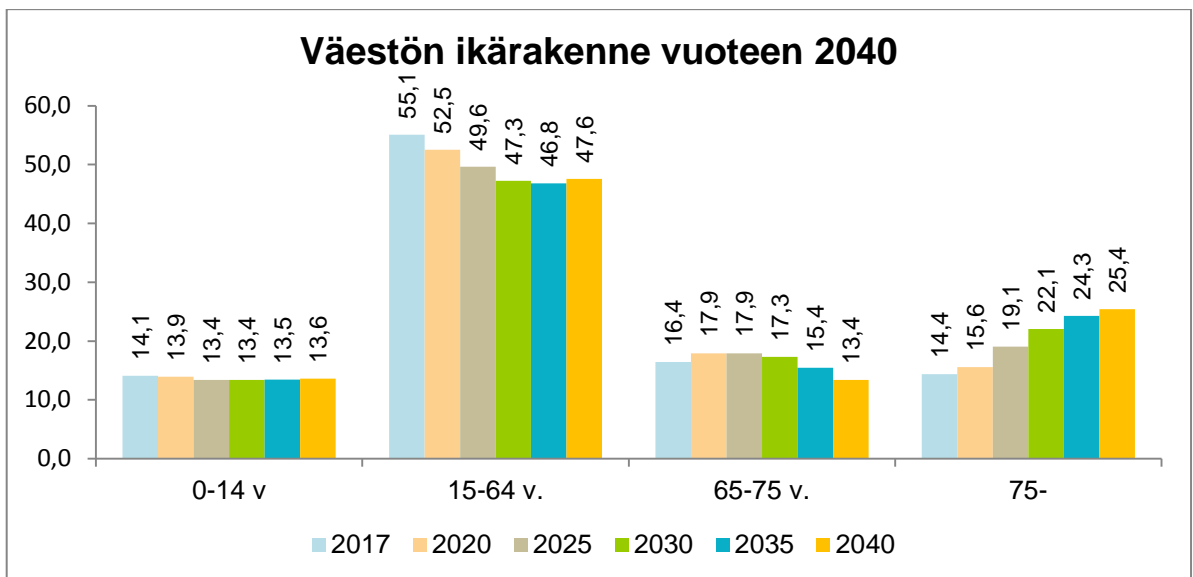
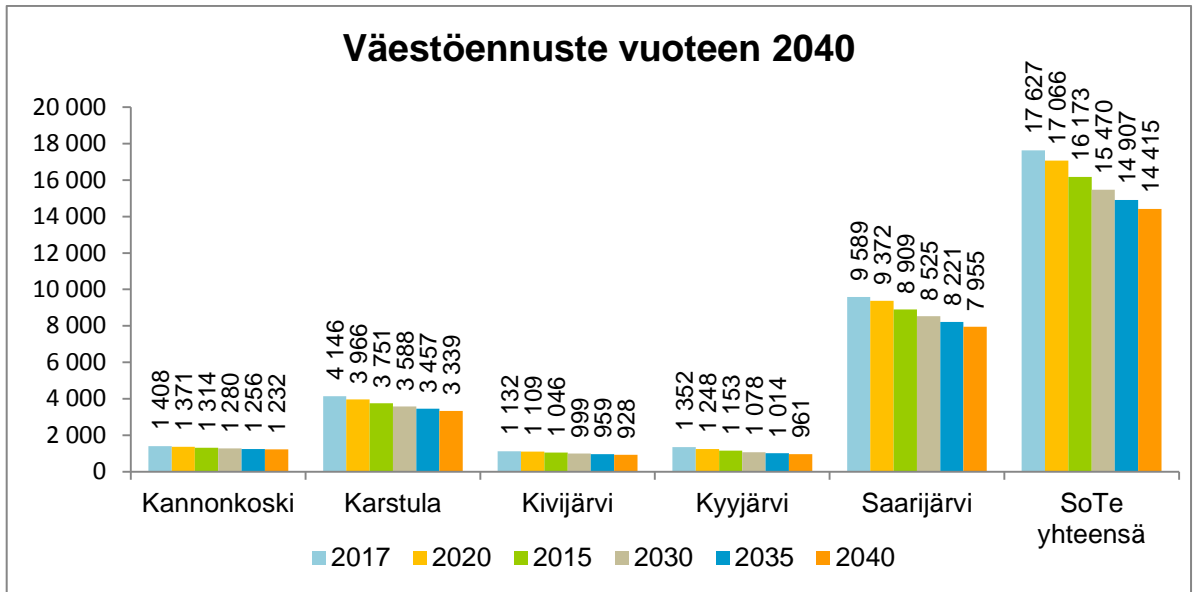
3.6 Palvelutuotannon järjestämisellä edistetään alueen elinvoimaisuuden kehittymistä

- palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa huomioidaan vaikutukset alueen yleiseen kehitykseen ja imagoon sekä elinvoimaan ja työpaikkakehitykseen.
- palveluiden järjestämisessä tavoitteena on synnyttää alueelle toimivat sosiaali- ja terveystalouden palveluiden markkinat sekä luoda todellisia vaihtoehtoja palvelutuotannolle.
- Saarikan rinnalle haetaan aktiivisesti vaihtoehtoisia palveluntuottajia (omaiset, lähiverkostot, vapaaehtoiset, järjestöt, itsensä työllistäjät, opiskelijat, eläkeläiset ja yrittäjät) ja väestöä kannustetaan käyttämään monipuolisesti alueella olevia palveluntarjoajia.
- alueen suurimpana työnantajana Sote vahvistaa osaavan työvoiman työllistymismahdollisuuksia

4. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

4.1 Väestömäärä ja rakenne

Kuntayhtymän toiminta-alueella asuu yhteensä reilut 18 000 asukasta. Alueen väestö jakaantuu useiden kuntakeskusten ja kylien alueelle. Alueen väestö on huomattavasti ikääntyneempää kuin valtakunnallisesti keskimäärin. Ikääntyvän väestön suhteellisen osuuden arvioidaan edelleen kasvavan merkittävästi vuosien 2018-2040 aikana. Tämä asettaa haasteita myös sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiselle.

Lähde: Tilastokeskus, väestöennuste 2015

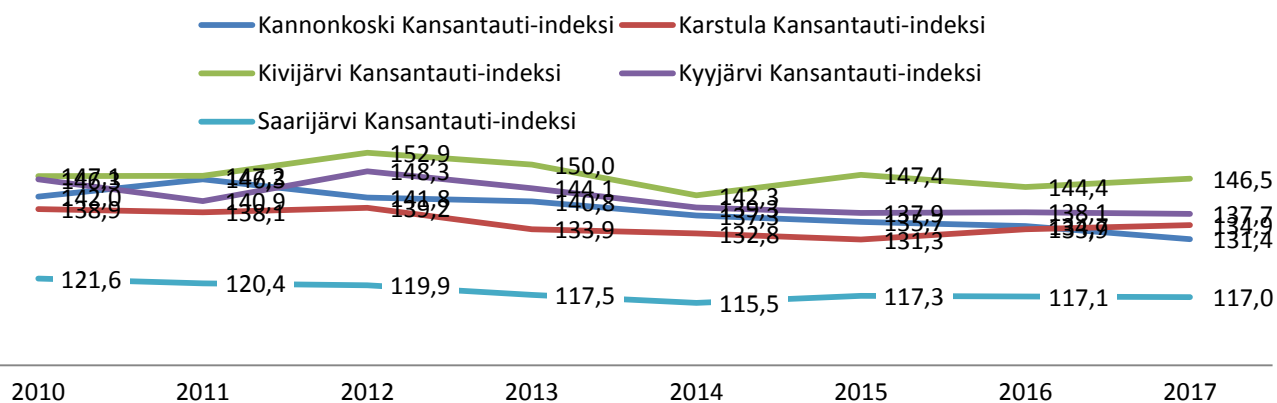
4.2 Väestön terveystilanne

Väestön terveystilannetta voidaan tarkastella Kelan Terveyspuntarin tietojen perusteella. Jokaiselle Suomen kunnalle on laskettu Kelan rekisteritietojen avulla indeksiluku, joka kertoo, miten tervettä tai sairasta väestö on suhteessa

koko maan keskiarvoon (= 100). Kuntien väliset erot tasoittuvat, kun indeksiluvut vakioidaan iän mukaan.

Kansantauti-indeksiä laskettaessa tarkasteltavina on seitsemän suurinta erityiskorvattavaan lääkehoitoon oikeuttavaa sairautta. Niistä jokaisesta on laskettu esiintyvyys ja suhteutettu se koko maan keskiarvoon. Kansantauti-indeksillä arvioituna SoTen alueen väestön terveystilanne on huomattavasti huonompi kuin valtakunnassa keskimäärin.

Kansantauti-indeksi 2010-2017 (vakioitu)

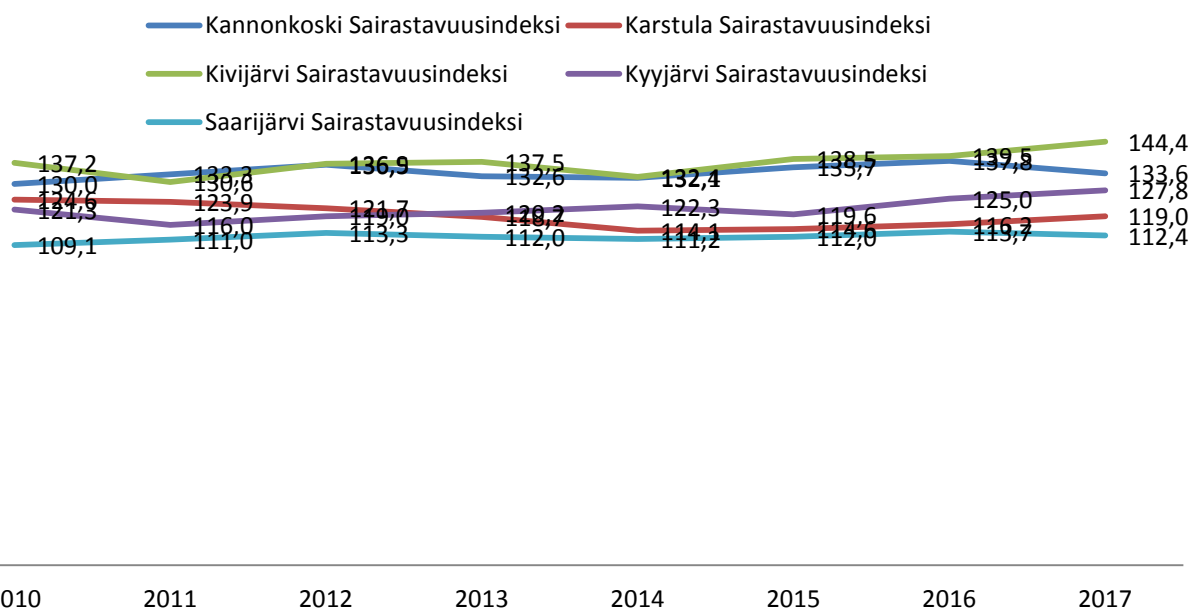

Lähde: Kelan terveyspuntari

Koko maa= 100

Indeksissä huomioitavat kansantaudit: sepelvaltimotauti, diabetes, verenpaine, astma, psykoosit, sydämen vajaatoiminta, nivelreuma

Sairastavuusindeksi 2010-2017 (vakioitu)

Lähde: Kelan terveystunturi

Koko maa=100

Indeksissä huomioidaan kuolleisuus, lääkekorvaukset, työkyvyttömyys

5. SOTEN TOTEUTUNEET KUSTANNUKSET

5.1 SoTen jäsenkuntien toteutuneet sosiaali- ja terveyspalvelumenot vuosina 2009-2017

	TP 2009	TP 2010	TP 2011	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Kannonkoski	5 460	5 390	5 946	6 294	6 534	6 657	6 751	6 359	6 149
Karstula	14 204	14 053	14 796	14 708	16 263	16 367	16 052	16 526	15 860
Kivijärvi	4 505	4 852	5 573	5 396	5 974	5 874	6 078	6 002	5 377
Kyyjärvi	4 552	4 639	5 234	5 586	5 987	5 309	5 466	5 982	5 414
Saarijärvi	29 963	30 743	32 782	34 032	36 997	37 415	38 220	37 861	37 720
Yhteensä	58 684	59 678	64 330	66 016	71 755	71 622	72 567	72 730	70 520

6. Sote- ja maakuntauudistus

Suomessa on valmisteilla sote- ja maakuntauudistus. Uudistusta ohjaavien lakiluonnosten mukaan sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuu on siirtymästä kunnista maakunnille ja rahoitusvastuu valtiolle 1.1.2021 alkaen. Palvelujen järjestämissuunnitelmassa on pyritty huomioimaan uudistuksen tämänhetkiset valtakunnalliset ja maakunnalliset linjaukset.

7. Johtopäätökset

SoTe alueen väestörakenne ja väestön terveydellinen ja sosioekonominen asema sekä jäsenkuntien taloustilanne asettavat edelleen kovia haasteita alueen sosiaali- ja terveystalouden järjestämiselle.

Ikääntyvän väestön määrän lisääntyminen edellyttää järjestettävien palveluiden määrällistä lisäämistä tulevina vuosina. Kuntien taloudellinen tilanne rajoittaa kuitenkin mahdollisuutta palvelujen määrän lisäämiselle kasvavien palvelutarpeiden ja väestön odotusten mukaisesti.

Tästä johtuen palveluja voitaneen jatkossa myöntää vain niitä eniten tarvitseville ja vastuuta väestön hyvinvoinnin turvaamisessa jouduttaneen siirtämään entistä enemmän eri asiakasryhmien itsensä ja heidän sosiaalisten verkostojen kannettavaksi. Myös palvelujen painopisteen siirtämistä varhaisen tuen ennaltaehkäiseviin ja kevyempiin avohuollon palveluihin on jatkettava määrätietoisesti. Palveluiden saavutettavuutta ja toimipaikkojen määrää joudutaan niin ikään arvioimaan uudelleen. Palveluiden tuottamisessa on löydettävä nykyistä tehokkaampia ja vaikuttavampia toimintatapoja.

Palveluiden järjestämisessä on kiinnitettävä huomiota erityisesti ikääntyvän väestön toimintakykyä ylläpitäviin ja vahvistaviin toimenpiteisiin sekä kansansairauksien ennaltaehkäisyyn ja sairauksien haittojen minimointiin. Järjestettävillä palveluilla on myös pyrittävä vahvistamaan väestön sosiaalista asemaa ja tuettava perheiden hyvinvointia ja perheiden kasvatustehtävää, jotta lastensuojeluun liittyviä kustannuksia voidaan hillitä.

8. Strategian arviointi ja seuranta

Strategian toteuttamisen kannalta on tärkeää seurata ja arvioida, miten asetetut tavoitteet on saavutettu. Seurannan ja arvioinnin tulee olla etukäteen määriteltyä, säännöllistä ja raportoinnin sellaista että siitä käy ilmi onnistuminen asetettuihin tavoitteisiin nähden sekä raportoinnin pohjalta reagoidaan tarvittaessa nopeasti. Strategian onnistunut toteuttaminen edellyttää kiinteää yhteyttä toiminnan ja talouden suunnitteluun.

Strategian hyväksyy SoTe valtuusto järjestämissuunnitelman yhteydessä. Samalla valtuusto seuraa ja arvioi strategian toteutumista. Strategia on päätöksenteon ja pitkäjänteisen kehittämisen ohjausväline. Strategian toteutumista tarkastellaan valtuustokausittain.

9. JÄRJESTETTÄVÄT PALVELUT

Seuraavassa kuvataan SoTe kuntayhtymän järjestämiä palveluita, palveluiden järjestämistä ohjaavaa keskeisintä lainsäädäntöä ja valtakunnallisia suosituksia, palveluiden myöntämisen kriteereitä, asiakasmääriä ja asiakkailta perittäviä maksuja sekä näihin vuosille 2019-2022 mahdollisesti suunniteltuja muutoksia.

Kuntien heikosta taloudellisesta tilanteesta sekä henkilöstön resurssipulasta johtuen tässä järjestämissuunnitelmassa määritellyistä palvelutasoista, palvelu-/jonotusajoista, toimipaikkaverkostosta/lähipalveluista sekä palveluiden saavutettavuus- ja toimipaikkojen aukioloajoista voidaan poiketa. Palveluiden tarjontaa voidaan rajoittaa myös toteuttamalla sulkuaikoja.

9.1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelukokonaisuus koostuu hyvinvointia ja terveyttä tukevista palveluista, kuten neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, perhe- ja sosiaalityön sekä terapiapalveluista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteena on järjestää palveluja erityisesti lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin sekä syrjäytymisvaarassa oleville. Lapsuus- ja nuoruusiässä luodaan pohja hyvinvoinnille koko elämänajaksi. Sen vuoksi järjestämiskauden tavoitteena on erityisesti estää lasten ja nuorten syrjäytymistä. Vanhemmuutta tuetaan sekä lasten, nuorten ja perheiden pärjäämistä ja hyvinvointia lisätään lapset puheeksi-toimintamallin periaatteita ja käytäntöjä monipuolisesti hyödyntäen. Pärjäämisen ja hyvinvoinnin lisäksi tavoitellaan lastensuojelullisten toimenpiteiden ja lasten sijoittamisen tarpeen vähenemistä. Päihdeongelmien ehkäisemisessä panostetaan päihdeongelmien varhaiseen tunnistamiseen ja niihin puuttumiseen.

9.1.1. Neuvola-, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto

Palveluiden järjestäminen perustuu terveydenhuoltolakiin, jonka mukaan kunta on velvollinen ylläpitämään terveysneuvontaa kunnan asukkaille. Terveysneuvonnalla tuetaan väestön valmiuksia edistää omaa ja läheistensä terveyttä. Äitiys- ja lastenneuvola sekä perhesuunnitteluneuvola ovat osa tätä terveysneuvontaa. Kunnan tulee myös ylläpitää kouluterveydenhuoltoa ja tarjota opiskeluterveydenhuollon palvelut.

Valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta määritellään terveystarkastusten ja terveysneuvonnan sisältö ja määrä. Lisäksi veloitetaan perheiden erityisen tuen tarpeen ja tarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittämiseen ja tarpeellisten uusintakäyntien järjestämiseen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) antaa suosituksia palveluiden järjestämisestä. Äitiysneuvolapalvelulla turvataan odottavan äidin, sikiön, vastasyntyneen ja perheen paras mahdollinen terveys, ehkäistään raskaudenaikaisia häiriöitä ja varmistetaan niiden varhainen toteaminen ja tarvittaessa jatkohoitoon ohjaaminen.

Äitiysneuvolapalveluita annetaan raskaana oleville, vastasyntyneille äideille, vastasyntyneille lapsille ja heidän perheilleen.

Lastenneuvolapalvelulla edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä sekä perheiden hyvinvointia.

Lastenneuvolapalveluja annetaan alle 7-vuotiaille lapsille, heidän vanhemmilleen, huoltajilleen ja sisaruksilleen.

Perhesuunnitteluneuvolan palvelulla edistetään asiakkaan seksuaalista terveyttä ja tuetaan perhesuunnitteluvalintoja siten, että raskauden alkaminen on toivottua. Lisäksi palvelu sisältää seksitautien ehkäisyyn ja hoitoon, lapsettomuuteen ja vaihdevuosiin liittyviä asioita.

Perhesuunnitteluneuvolan asiakkaina ovat perheet, pariskunnat, yksittäiset asiakkaat, erityiskohteena ehkäisyä aloittavat ja fertiili-ikässä olevat naiset ja miehet ja vaihdevuosi-ikäiset.

Kouluterveydenhuoltopalvelulla edistetään kouluyhteisön hyvinvointia ja oppilaiden terveyttä yhteistyössä oppilaiden, oppilashuollon muun henkilöstön, opettajien ja vanhempien kanssa.

Kouluterveydenhuolto on tarkoitettu peruskoulun 1-9 luokan oppilaille ja heidän vanhemmilleen.

Opiskeluterveydenhuoltopalvelulla ylläpidetään ja edistetään opiskelijoiden hyvinvointia, opiskeluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta järjestämällä terveyden- ja sairaanhoitopalveluja opiskelijoille.

Opiskeluterveydenhuolto on tarkoitettu kunnan alueella sijaitsevien oppilaitosten opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta.

Neuvola-, koulu- ja opiskelijapalvelut järjestetään lähipalveluna kuntien terveysasemalla ja/tai kouluilla. Kesäsulkujen aikoina äitiysneuvolapalvelut tarjotaan Karstulan ja Saarijärven neuvoloissa. Palvelut tuottaa Saarikka ja ne ovat asiakkaille maksuttomia.

9.1.2. Perhe- ja sosiaalipalvelut

Perhe- ja sosiaalipalveluihin kuuluvat lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö, avoperhekuntoutus, lastenvalvojan palvelut, lastensuojelu, sosiaaliohjaus, **sosiaalinen kuntoutus**, aikuissosiaalityö toimeentulotuki, kuntouttava työtoiminta, päihdepalvelut ja sosiaalipäivystys. Perhe- ja sosiaalipalveluiden järjestäminen perustuu sosiaalihuoltolakiin sekä palvelukohtaisiin erityislakeihin.

9.1.2.1. Lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö ja avoperhekuntoutus

Lapsiperheiden kotipalvelu on tilapäistä apua lapsiperheiden äkilliseen tarpeeseen tai arjessa selviytymiseen. Palvelua myönnetään yhtymävaltuuston hyväksymien myöntämiskriteereiden mukaan.

Lapsiperheiden kotipalvelua järjestetään lähipalveluna asiakkaiden kotona Kannonkosken, Karstulan, Kivijärven, Kyyjärven ja Saarijärven alueen perheille Saarikan tuottamana. Palvelusta peritään yhtymävaltuuston päättämä asiakasmaksu.

Perhetyö on sosiaalihuollon ammattilaisten toimesta tehtäviä suunnitelmallisia ja tavoitteellisia käyntejä perheessä kuntouttavalla työotteella. Tavoitteena on tukea ja vahvistaa vanhempien kasvatustaitoja ja -mahdollisuuksia. Perhetyö jakaantuu yleisten perhepalveluiden perhetyöhön ja tehostettuun perhetyöhön.

Sosiaalihuoltolain mukaisen yleisten perhepalveluiden perhetyön palveluita voivat saada perheet, joissa on tuen tarvetta ja riski tilanteen huonontumiselle, mutta ei

lastensuojelullista huolta. Yleisten perhepalveluiden perhetyössä ei synny lastensuojelun asiakkuutta.

Tehostettua perhetyötä tarjotaan lastensuojelutarpeen selvityksen perusteella perhetyön tarpeessa oleville lapsille ja perheille. Tehostetun perhetyön asiakkaat ovat lastensuojelun asiakkaita.

Avoperhekuntoutus on intensiivinen, räätälöity tukijakso perheelle. Palveluun sisältyy myös mahdollisuus vanhemmuuden arviointiin ja tarvittaessa lastensuojelun toimenpiteiden arviointiin

Avoperhekuntoutusta järjestetään silloin, kun lapsen/lasten kasvuolot uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen/lasten kehitystä tai terveyttä ja huostaanoton mahdollisuus on ilmeinen. Edellytyksenä on, että perheellä on valmiuksia kuntoutukseen.

Perhetyö ja avoperhekuntoutus tuotetaan lähipalveluina perheen kotona Saarikan tuottamana. Erityistilanteissa perhekuntoutus voidaan joutua hankkimaan ostopalveluna. Tällaisessa tilanteessa perhekuntoutus järjestetään muussa ympäristössä kuin perheen omassa kodissa.

Perhetyö on asiakkaille maksutonta. Ostopalveluna hankitusta perhekuntoutuksesta peritään asiakasmaksu, mikä määräytyy perheen taloudellisen tilanteen mukaan.

9.1.2.2. Lastenvalvojan palvelut

Lastenvalvojan palvelut ovat perheoikeudellisia palveluja lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Lakisääteisinä tehtävinä ovat isyyden selvittäminen, huolto- ja tapaamissopimukset, elatussopimukset sekä tuomioistuimelle annetut selvitykset ja lausunnot.

Isyyden selvittäminen on tarkoitettu avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten vanhemmille, jotka haluavat selvittää ja tunnustaa isyyden. Isyyden selvittämisellä vahvistetaan tai kumotaan avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyys. Selvittäminen sisältää neuvottelut, tietojen hankinnan, isyystutkimukset (tarvittaessa), tunnustamisen vastaanottamisen, asiakirjojen laadinnan ja maistraattiin toimittamisen ratkaisua varten. Isyyden tunnustaminen on mahdollista tehdä ennen lapsen syntymää neuvolassa äidin suostumuksella. Neuvolasta asiakirjat toimitetaan lastenvalvojalle odottamaan lapsen syntymää.

Huolto- ja tapaamisoikeusasia sisältää vanhempien tekemän lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan sopimuksen vahvistamisen sekä siihen liittyvän ohjauksen ja neuvonnan, tarvittaessa ohjaamisen asian saattamiseksi tuomioistuimen käsittelyyn. Perhe- ja sosiaalipalveluiden palveluvastaava antaa tuomioistuimen pyynnöstä lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta koskevia selvityksiä tilanteissa, missä vanhemmat eivät ole päässeet sopimukseen.

Huolto- ja tapaamisoikeusasioissa asiakkaina ovat alaikäisten lasten vanhemmat, jotka haluavat tehdä sopimuksen lapsen huollosta, tapaamisoikeudesta tai muuttaa ko. sopimusta tai tuomioistuimen päätöstä

Lapsen elatukseen liittyviin asioihin kuuluu ohjaus ja neuvonta lapsen elatusta koskevan sopimuksen aikaansaamiseksi, sopimuksen vahvistaminen sekä tarvittaessa ohjaaminen asian hoitamiseksi tuomioistuimessa.

Lapsen elatukseen liittyvissä asioissa asiakkaina ovat vanhemmat, jotka haluavat sopia lapsen elatuksesta tai muuttaa aikaisempaa sopimusta tai tuomioistuimen päätöstä.

Lastenvalvojan palvelut tarjotaan keskitetysti Saarijärvellä keskimäärin neljänä päivänä viikossa. Palvelut järjestetään Saarikan omana viranomaistoimintana. Palvelut ovat asiakkaille maksuttomia.

9.1.2.3. Lastensuojelu

Lastensuojelun tarkoitus on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä sekä tukea ja vahvistaa vanhempien kasvatuskyykyä ja mahdollisuuksia tarjoamalla niitä tukevia palveluja ja tukitoimia.

Lastensuojelulaki säättää tarkasti lastensuojelutyön laajuudesta, sisällöstä ja menettelytavoista. Laki edellyttää, että kunta järjestää ehkäisevän lastensuojelun sekä lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Ehkäisevää lastensuojelua tulee tarjota osana kuntien peruspalveluja. Lastensuojelun on oltava laadultaan sellaista, että se takaa lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen. Lain mukaan lastensuojelun työntekijän on lastensuojeluasian vireille tulon jälkeen arvioitava välittömästi lapsen mahdollinen kiireellinen lastensuojelun tarve ja viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä ratkaistava, onko ryhdyttävä lastensuojelutarpeen selvityksen tekemiseen. Lastensuojelutarpeen selvityksen on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa. Laki asettaa myös tiukat vaatimukset lastensuojelutyön eri vaiheiden kirjaamiselle.

Jos lapsen kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen kehitystä tai terveyttä tai lapsi itse käytöksellään vakavasti vaarantaa kehityksensä tai terveytensä, tulee hänet lastensuojelulain mukaan ottaa huostaan ja sijoittaa sijaishuoltoon. Jos lapsi on välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen sijoituksen ja sijaishuollon tarpeessa, voidaan lain mukaan tehdä kiireellinen sijoitus lapsen tilanteen turvaamiseksi.

Lastensuojelun palveluihin kuuluvat lastensuojelun tilanearviointi, lastensuojelutarpeen selvitys, avohuolto, kiireellinen sijoitus, huostaanotto ja jälkihuolto.

Lastensuojelun avohuollolla edistetään lapsen kehitystä ja tuetaan perheitä kasvatustehtävässä. Palveluun sisältyy mm. lapsen ja perheen tilanteen selvittäminen, sosiaalityö sekä taloudellinen ja muu tuki mm. koulun käynnissä, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä, ammatin ja asunnon hankinnassa ja työhön sijoittumisessa, tukihenkilö tai –perhe, lapsen kuntoutumista tukevat hoito- ja terapiapalvelut, perhetyö, perhekuntoutus, vertaisryhmätoiminta, loma- ja virkistystoiminta, päihdehuollon palvelut, päivähoitopalvelut, lapsiperheiden kotipalvelu. Lastensuojelun avohuollon palvelujen järjestämistä perheelle koordinoi sosiaalityöntekijä.

Lastensuojelun avohuollon palveluja myönnetään alle 18-vuotiaille lapsille, joiden elämäntilanteesta ja hyvinvoinnista on lastensuojelullista huolta sekä heidän perheilleen/huoltajilleen; lapset ja heidän perheensä, joiden tilanne edellyttää lastensuojelun tilanearvion perusteella lastensuojelun asiakkuuden alkamista. Lastensuojelun tilanearvio tehdään lastensuojeluilmoituksen tai lapsen/perheen oman yhteydenoton perusteella.

Lastensuojelun sijaishuollossa lapsi/nuori on huostaan otettu ja sijoitettu sijaishuoltoon sijaisperheeseen, perhekotihoitoon tai laitoshuoltoon. Lapsi/nuori voidaan sijoittaa myös avohuollon tukitoimena edellä oleviin paikkoihin lyhyeksi ajaksi, jos huostaanoton kriteerit eivät täyty. Lyhykestoinen sijoitus voi myös toimia nuoren/perheen tilanteen pysäyttäjänä ja korjaavien toimenpiteiden käynnistäjänä.

Lastensuojelussa huostaanottoon ja siitä seurauksena tulevaan sijaishuoltoon ryhdytään silloin, kun lapsen/nuoren kasvuolot tai hänen oma käyttöksensä uhkaa vakavasti vaarantaa lapsen/nuoren kehitystä tai terveyttä.

Lastensuojelun jälkihuollossa sijaishuollon/avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen (väh $\frac{1}{2}$ v) jälkeen tuetaan lasta/nuorta kasvun ja kehityksen sekä itsenäistymisen turvaamiseksi.

Velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viimeistään silloin, kun nuori täyttää 21 vuotta tai viiden vuoden kuluttua siitä, kun lapsi on sijoittamisen jälkeen ollut viimeksi lastensuojelun asiakkaana.

Lastensuojelulain mukaisia palveluja hoitavat Saarikan lapsiperhepalveluiden sosiaalityöntekijät. Asiakasvastaanottoja ja kotikäyntejä tarjotaan lähipalveluna kaikissa kunnissa.

Sijaishuollon palvelut sekä joitakin avohuollon tukitoimia ja jälkihuollon palveluja hankitaan ostopalveluna.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden palvelut ovat maksuttomia. Sijaishuollossa olevien lasten ja nuorten vanhemmilta peritään enintään lapsen elatuksesta annetun lain perusteella määräytyvän elatusavun suuruinen maksu.

9.1.2.4. Aikuisten sosiaalipalvelut

Sosiaalityö on yksi sosiaalihuoltolakiin perustuva aikuisten sosiaalipalvelu. Sosiaalityö sisältää ohjauksen ja neuvonnan sekä perheiden ehkäisevän sosiaalityön, jonka tarve saattaa tulla esille minkä tahansa muun palvelun yhteydessä.

Sosiaalityö on perheen tukemista ja opastamista asioidensa hoitamisessa perheen tilanteen kohentamiseksi ja suurempien ongelmien välttämiseksi. Palveluita tarjotaan sosiaalityön ohjauksen ja neuvonnan tarpeessa oleville asukkaille. Palvelut järjestetään niin, että kullekin asiakkaalle määritellään työntekijä, joka huolehtii palveluohjausperiaatteiden mukaisesti asiakkaan palvelukokonaisuudesta.

Sosiaalityön palveluissa kiinnitetään erityistä huomiota pitkäaikaistyöttömien aktivointiin, työkyvyn kohentamiseen ja erilaisten tukityöllistämisvaihtoehtojen järjestämiseen kuntouttavan työtoiminnan ja siihen liittyvien aktivointisuunnitelmien avulla. Asiakkaan palvelukokonaisuudesta vastaava sosiaalityöntekijä huolehtii asiakkaidensa osalta myös työllistämiseen liittyvien palveluiden koordinoinnista.

Aikuisten sosiaalipalveluihin kuuluu myös täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki, kuntouttava työtoiminta **ja sosiaalinen kuntoutus**.

Yhtymävaltuusto vahvistaa täydentävän toimeentulotuen soveltamisohjeet sekä ehkäisevän toimeentulotuen myöntämiskriteerit.

Kuntouttava työtoiminta perustuu lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta.

Kuntouttava työtoiminta on toimenpiteitä (kuntoutumista tukevat palvelut, koulutus, tuettu työllistäminen jne.), joilla edistetään pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön työllistymistä.

Kuntouttava työtoiminnan piiriin kuuluvat työttömät, alle 25-vuotiaat työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavat sekä työttömät 25 vuotta täyttäneet työmarkkinatukeen oikeutetut tai toimeentulotukea saavat lain yksityiskohtaiset kriteerit täyttävät.

Sosiaalityöntekijän vastaanotto järjestetään lähipalveluna kuntien alueella ajanvaraukseen perustuen tarpeenmukaisesti keskimäärin 1-2 päivänä viikossa. Palvelu on Saarikan aikuisten sosiaalipalveluiden tuottamaa. Kuntouttavan työtoiminnan ohjaajat vastaavat kuntouttavassa työtoiminnassa olevien asiakkaiden ohjaamisesta Saarikan alueella.

Sosiaalinen kuntoutus on sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu. Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden vahvistamiseksi. Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu mm. sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen, valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan, ryhmätoiminta ja tuki sosiaaliin vuorovaikutussuhteisiin. Sosiaalista kuntoutusta järjestetään lähipalveluna sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten toimesta.

Palvelut ovat asiakkaalle maksuttomia.

9.1.2.5. Päihdepalvelut

Päihdepalvelut perustuvat päihdehuoltolakiin ja päihdehuoltoasetukseen. Päihdehuollon palvelut on järjestettävä sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisiksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Päihdepalvelujen tavoitteena on ennaltaehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä edistää päihteiden ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä toimintakykyä ja turvallisuutta. Päihdehuollon palveluja ovat ohjaus ja neuvonta, päihdekliniikkapalvelut, päivä- ja työtoiminnan järjestäminen sekä arjen hallinnan edistäminen, asumispalvelut, katkaisuhuolto sekä kuntoutushoito.

Päihdepalveluita tarjotaan henkilöille, joille itselleen tai heidän läheisilleen päihteiden käyttö (alkoholi, huumeet, lääkkeet) aiheuttaa sosiaalisia, terveydellisiä tai elämän hallintaan liittyviä ongelmia tai vaarantaa henkilön tai hänen läheistensä terveyttä ja turvallisuutta.

Ohjausta ja neuvontaa annetaan kaikissa Saarikan toimintapisteissä. Saarikan päihdetiimi (sairaanhoitaja ja sosiaalityöntekijä) tuottaa vastaanottopalveluja.

Katkaisuhuolto tuotetaan pääasiassa Saarijärven terveyskeskuksen vuodeosastolla, osittain (erityisesti huumeiden käyttäjät) ostopalveluna. Kuntoutushoitoa tuotetaan avokuntoutuksena tai laituskuntoutuksena. Laituskuntoutus ostetaan ostopalveluna yksityisiltä palvelujen tuottajilta. Päihdetiimin viranhaltijat tekevät päätökset maksusitoumuksista kuntoutushoitoon. Myös avokuntoutukseen asiakkaat ohjautuvat päihdetiimin kautta. Päihdetiimin vastaanotot järjestetään tarpeen mukaan kuntien alueella olevissa toimipisteissä.

Päihdetiimin palvelut ovat maksuttomia. Laituskuntoutushoidon ajalta asiakkaalta peritään mahdollisuuksien mukaan hoidon oma-vastuuosuus. Hoidon ajalta peritään asiakkaan mahdollinen kuntoutusraha hoidon korvaukseksi.

9.1.2.6. Sosiaalipäivystys

Sosiaalipäivystyksen järjestäminen perustuu sosiaalihuoltolakiin ja lastensuojelulakiin. Sosiaalihuoltolain mukaan kiireellisissä tapauksissa sosiaalihuollon tarve on arvioitava viipymättä.

Lastensuojelulain mukaan kunnan on järjestettävä lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua tarvittavassa laajuudessa kaikkina vuorokauden aikoina. Palvelun on oltava laadultaan sellaista, että se takaa lapsille, nuorille ja heidän perheilleen tarvittavan avun ja tuen.

Sosiaalipäivystyksellä tarkoitetaan välttämättömien ja kiireellisten sosiaalipalvelujen järjestämistä toimintayksikköjen tavanomaisen aukiolon ulkopuolella siten, että eri vuorokauden aikoina pystytään vastaamaan asiakkaiden välittömiin avun tarpeisiin erilaisissa akuuteissa kriisi- ja hätätilanteissa sekä ohjaamaan asiakasta saamaan muuta apua ja tarvittaessa valmistelemaan sekä tekemään viranomaispäätöksiä.

Palvelun myöntäminen perustuu kiireellisen, akuutin sosiaalipalvelun tarpeeseen. Saarikan alueen asukkailla tai alueella oleskelevilla, palvelutarpeen ilmaisu tulee hätäkeskuksen kautta.

9.1.3. Terapiapalvelut

Terapiapalveluihin kuuluvat perheneuvolan, terveyskeskuspsykologien, terveyskeskuspuheterapeuttien ja lasten ja nuorten toimintaterapiapalvelut.

9.1.3.1. Perheneuvola

Perheneuvola palvelu perustuu sosiaalihuoltolakiin.

Perheneuvolan palveluiden tarkoituksena on asiantuntija-avun antaminen kasvatus- ja perheasioissa sekä lapsen myönteistä kehitystä edistävä sosiaalinen, psykologinen ja lääketieteellinen tutkimus ja hoito. Perheneuvolassa tehdään myös perheasioiden sovittelua.

Palvelut on tarkoitettu alueen lapsille ja nuorille perheineen sekä heidän kanssaan työskenteleville työntekijöille. Asiakkaana on myös sijaisperheissä ja perhekodeissa asuvia ulkopuolisten kuntien lapsia ja nuoria.

Perheneuvolan palvelut tuotetaan pääosin Saarikan omana toimintana. Lakisääteiset lääkäripalvelut ostetaan yksityiseltä lastenpsykiatriltä. Muista perheneuvoloista ostetaan tarvittaessa asiakkaille palveluita mm. oppimisvaikeustutkimuksiin tai erilaisiin ryhmätoimintoihin liittyen sekä muissa kunnissa sijaishuollossa oleville lapsille.

Palvelut järjestetään Saarijärvellä perheneuvolan tiloissa. Lähipäiviä järjestetään säännöllisesti Karstulassa sekä tarpeen mukaan Kannonkoskella, Kivijärvellä ja Kyyjärvellä terveysasemilla.

Palvelut ovat asiakkaille maksuttomia.

9.1.3.2. Terveyskeskuspsykologin palvelut

Terveyskeskuspsykologin palveluiden tehtävänä on toimia yhteistyössä muiden SoTen palveluiden kanssa terveen kehityksen tukemiseksi ja psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseksi sekä pyrkiä psyykkisten häiriöiden varhaiseen toteamiseen ja hoitamiseen kaikissa ikäluokissa

Palvelut on tarkoitettu koko väestölle. Vastaanotolle voi itse varata ajan tai ajanvarauksen voi tehdä joku ammattihenkilö (neuvola, lääkäri, sosiaalityöntekijä, työterveyshuolto jne.) asiakkaan suostumuksella.

Terveyskeskuspsykologien palvelut järjestetään Saarijärven ja Karstulan terveysasemilla ja tarpeen mukaan muiden kuntien toimipisteissä.

Palvelut ovat asiakkaille maksuttomia.

9.1.3.3. Puheterapian palvelut

Puheterapia on terveydenhuoltolakiin perustuvaa lääkinällistä kuntoutusta.

Puheterapia sisältää kommunikaatiohäiriöiden ennaltaehkäisyn, niiden riittävän varhaisen toteamisen, tutkimisen ja diagnoosin sekä kuntoutuksen. Puheterapiaa toteutetaan yhdessä perheiden, muun terveydenhuollon sekä sosiaali- ja koulutoimen kanssa.

Palvelua tarjotaan itse ohjautuneille tai muiden työntekijöiden ohjaamille/lähetettämille lapsi- ja aikuisasiakkaille. Palvelun myöntämisen kriteerinä on puheterapeutin toteama kuntoutustarve.

Puheterapian palvelut järjestetään Saarijärven ja Karstulan terveysasemilla ja tarpeen mukaan muiden kuntien alueella toimivissa toimipisteissä.

Puheterapian palvelut tuotetaan pääsääntöisesti Saarikan toimintana. Ostopalveluina ostetaan tarvittaessa lääkinällistä kuntoutusta yksityiseltä puheterapeutilta.

Palvelut ovat asiakkaille maksuttomia.

9.1.3.4. Lasten ja nuorten toimintaterapiapalvelut

Toimintaterapiapalveluilla tuetaan lasten ja nuorten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja toimintakykyä. Toimintaterapiaa tarvitsevilla lapsilla ja nuorilla on toiminnallisia erityisvaikeuksia hahmotuksen, motoriikan, tarkkaavuuden ja oppimisen alueilla. Toimintaterapialla tuetaan ja mahdollistetaan lapsen ja nuoren osallistumista itsestä huolehtimiseen, leikin, kotielämän, koulutyön ja opiskelun sekä vapaa-ajan toimintoihin omassa toimintaympäristössään.

Toimintaterapiapalveluissa tuotetaan palvelutarpeen arvioinnit sekä osa lasten ja nuorten tarvitsemasta kuntouttavasta toimintaterapiasta. Osa toimintaterapiasta hankitaan ostopalveluna.

Asiakkaat ohjautuvat palvelun piiriin pääsääntöisesti muiden ammattilaisten ohjaamina.

Palvelut ovat asiakkaille maksuttomia.

9.1.3.6. Kriisityö

Kriisityöhön kuuluu seuraavat osa-alueet: 24/7 matalankynnyksen kriisiapu traumaattisissa ja elämän eri kriisitilanteissa sekä syvästi järkyttävän tapahtuman jälkeen tarvittava asian käsittelyapu, yksilötyöskentely väkivallan kohdanneiden ja sitä käyttävien kanssa sekä rikosuhripäivystyksen tarjoama henkinen tuki henkilöille, jotka ovat joutuneet rikoksen uhreiksi tai ovat todistajina rikosasioissa.

Palvelun piiriin hakeudutaan itse tai sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten ohjaamina.

Palvelut tuottaa Kriisikeskus Mobile, minkä kanssa on solmittu kumppanuussopimus.

Palvelu ovat asiakkaille maksuttomia.

9.2 ARJEN TUKI

Arjen tuen palveluita järjestetään aikuisen vammaisen, sairaan tai ikääntyneen henkilön tai perheen päivittäisen pärjäämisen tueksi niin, että jokaisella olisi mahdollisuuksien mukaan turvallinen ja toimiva arki sekä sopiva asuinympäristö omassa kodissa tai asumispalveluyksikössä. Palveluilla parannetaan asiakkaiden elämänlaatua ja vahvistetaan heidän omia voimavarojaan ja toimintakykyään.

Arjen tuen palvelut järjestetään valtakunnallisten suositusten mukaisesti avojuoltopainotteisesti niin, että mahdollisimman monet vammaiset, sairaat ja ikääntyneet voivat elää itsenäisesti omassa kodissaan ja tutussa asuin- ja sosiaalisessa ympäristössään. Kotona asumisen tueksi on käytössä teknologisia ratkaisuja ja apuvälineitä.

Tavoitteena on, että erityisesti ikääntyneiden kodit ovat jatkossa enenevässä määrin kuntakeskuksissa tai muutoin mahdollisimman lähellä ikääntyneiden tarvitsemia palveluita. Kotona asumista tuetaan joustavasti ja tarpeiden mukaan saatavilla, ammattitaitoisilla sosiaali- ja terveystyökaluilla. Palvelujen eettisenä lähtökohtana on vammaisten, sairaiden ja ikäihmisten arvostaminen ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen sekä heidän yksilöllisiin tarpeisiinsa vastaaminen. Hyvä hoito ja palvelu ovat heidän yksilöllisten voimavarojensa ylläpitämistä ja tukemista.

Palvelut järjestetään yhtenäisin toimintakäytännöin niin, että palvelu- ja kustannustaso ovat yhtenäiset koko SoTen alueella.

Arjen tuen palvelut tuotetaan pääasiallisesti lähipalveluina, mikäli asiakkaan tarve edellyttää palvelua, jota omalla alueella ei ole saatavilla hankitaan palvelu ulkopuolelta. Arjen tuen palvelut tuotetaan osittain omana ja osittain ostopalveluna.

9.2.1. Ikäihmisten varhaisen tuen palvelut

Varhaisen tuen toiminnan ja palveluiden avulla vahvistetaan ikäihmisten omahoitoa, voimavaroja ja toimintakykyä ennen jatkuvaa palvelutarvetta. Aktiivisella, tavoitteellisella kuntouttavalla toiminnalla ja elämäntapaohjauksella edistetään ikääntyvien kotona pärjäämistä sekä tuetaan omaishoitajien jaksamista. Palveluja ovat erilaiset tilaisuudet ja tapahtumat, vertaisryhmätoiminta, päivätoiminta, aivoterveystyön vahvistaminen ja hoito, terveystarkastukset ja hyvinvointia tukevat kotikäynnit.

Vertais- ja ryhmätoimintaa järjestetään hyvinvointituvalla yhteistyössä kuntalaisten ja järjestöjen kanssa. Hyvinvointitupa on avoinna kuntalaisten tarpeen mukaan kuitenkin vähintään kerran kuukaudessa. Tuvalla toteutetaan terveyttä ja hyvinvointia vahvistavaa sosiaalista toimintaa ikääntyneille. Toiminta on asiakkaille maksutonta.

Päivätoiminta tarjoaa kuntouttavaa toimintaa, hoivaa, tukipalveluja ja vuorovaikutusmahdollisuuksia. Tarkoituksena on edistää asiakkaan toimintakykyä ja kotona pärjäämistä sekä tukea omaisten jaksamista. Päiväkeskuksessa on mahdollisuus osallistua seurusteluun, yhdessäoloon, ohjelmiin, ateriointiin, kuntosalitoimintaan, sauna- ja kylvetyspalveluihin. Asiakkaille laaditaan yksilöllinen kuntoutussuunnitelma, jota noudatetaan ja arvioidaan säännöllisesti. Päivätoiminta on ehkäisevää ja kotihoitoa tukevaa toimintaa ikääntyneille, joiden hyvinvointia vahvistaa kuntouttava toiminta ja yhdessä oleminen. Päivätoimintaa pyritään järjestämään jokaisen kunnan alueella vähintään 1/pv/vko ja siitä peritään yhtymävaltuuston vahvistama palvelumaksu.

Ikäihmisten hyvinvointineuvola palvelee ikäihmisiä, jotka eivät ole muiden sosiaali- ja terveyspalveluiden piirissä. Ikäneuvolassa tehdään terveystarkastukset 65-vuotta täyttäneille, terveydenhoitaja ohjaa ja neuvoo ikäihmisiä terveyden edistämiseen, sairauksien ennaltaehkäisyyn sekä niiden varhaiseen toteamiseen liittyvissä asioissa. Ikäneuvolasta saa tarvittaessa ohjausta eri asiantuntijoiden luokse. Neuvolan asiakkaaksi kutsutaan koko ikäryhmä. Terveystarkastus on asiakkaille maksuton ja vapaaehtoinen.

Muistisairaiden asiakkaiden tukena toimivat muistikoordinaattorit ja muistihoitajat. Muistihoitajien ja -koordinaattorien työn tavoitteena on muistioireiden varhainen tunnistaminen, jatkotutkimuksiin ohjaaminen, omaisten ohjaus, tuen ja tiedon antaminen sekä kokonaistilanteen selvittäminen. Muistikoordinaattori ja -hoitajat kulkevat asiakkaan ja omaisten rinnalla sairauden edetessä. Muistihoitaja tapaa asiakasta vastaanotolla tai asiakkaan kotona. Palvelu on asiakkaille maksuton.

Muistiasiakkaan kotikuntoutuksella vahvistetaan muistiasiakkaan ja omaisen kotona pärjäämistä yksilöllisen kuntoutumissuunnitelman ja -toiminnan avulla. Kuntoutus toteutetaan kymmenen viikon jaksoissa asiakkaan omassa elinympäristössä. Palvelu on lähipalvelua ja siitä peritään yhtymävaltuuston vahvistama palvelumaksu.

Hyvinvointia tukevalla kotikäynnillä kartoitetaan asiakkaan elämäntilannetta terveyden, avuntarpeen, asumisen olosuhteiden, sosiaalisten suhteiden, palveluodotusten ja omien voimavarojen suhteen. Kotikäynnillä annetaan tarvittaessa palveluneuvontaa. Kotikäynnit toteutetaan 75 -vuotiaille yksinasuville kuntalaisille, jotka eivät ole vielä palveluiden piirissä. Käynti on asiakkaille maksuton ja perustuu vapaaehtoisuuteen. Kotikäyntien tuloksista järjestetään vuosittain yleinen keskustelutilaisuus kuntalaisille.

Varhaisen tuen palveluita järjestetään ja niitä kehitetään yhdessä alueen järjestöjen, yritysten ja vapaaehtoisten yhteistoimintana. Varhaisen tuen työvälineitä ovat kirjeet, tiedotteet, koulutukset, messut, ryhmämuotoiset tapaamiset sekä kotikäynnit. Tavoitteena on luoda varhaisentuen palveluista ikäihmisten hyvinvointia tukeva palvelukokonaisuus. Palveluiden laajuus, myöntämiskriteerit ja palvelukuvaukset vahvistetaan tarkemmin tilaustaulukoissa. Toiminta järjestetään asiakkaiden kotikuntien alueella ja palvelut ovat pääsääntöisesti maksuttomia. Päiväkeskuspalvelusta peritään yhtymävaltuuston vuosittain vahvistamat palvelumaksut.

9.2.2. Koti- ja asumispalvelut

Koti- ja asumispalveluilla tuetaan ikäihmisten omia voimavaroja ja helpotetaan kotona tai palveluasumisen eri yksiköissä asuvien arjen sujumista. **Toimijoiden tavoitteena on varmistaa, että ikäihmisillä on mahdollisuus elää aktiivista arkea ja ikääntyä mukavasti ensisijaisesti omassa kodissa.**

Saarikan ikäihmisten palveluiden järjestämisen lähtökohtana on asiakaslähtöisyys. Ikäihmisellä tulee olla mahdollisuus elää itsenäistä, omannäköistä elämää kotona tai toimintakyvyn mukaisessa asumisessa luottaen omaan pärjäämiseen. Ikäihmistä kannustetaan vastuunottamiseen toimintakyvyn ylläpitämisessä ja vahvistumisessa sekä tuetaan arjessa pärjäämistä. Toiminnassa kiinnitetään ongelmien ja menetysten sijasta huomiota ikäihmisen pätevyyteen, osaamiseen ja vahvuuksiin. Ikäihmisten palveluja kehitetään toimintaa tiiviissä verkostossa maakunnan muiden toimijoiden kanssa huomioiden yhtenäiset linjaukset ja tavoitteet.

Väestön ikääntyessä palveluntarvitsijoiden määrä tulee edelleen kasvamaan. Palveluiden riittävyden varmistamiseksi asiakkaiden palveluihin sijoittumiseen kiinnitetään erityistä huomiota vahvistamalla jatkuvan palvelutarpeenarvioinnin käytäntöjä ja tarkistamalla palveluiden myöntämisen kriteereitä sekä sijoittamalla asiakkaat heidän tarpeidensa mukaisesti ja palveluiden myöntämisen kriteereitä vastaavien palveluiden piiriin. Asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaaminen varmistetaan toimijoiden vahvalla yhteistyöllä.

9.2.2.1. Tukipalvelut

Tukipalveluiden avulla tuetaan kotona tai palveluasumisen yksiköissä asuvien arjen sujumista silloin, kun henkilöt eivät enää selviydy toimista itsenäisesti. Tukipalvelut pitävät sisällään ateriapalvelun, asiointipalvelun, lääkkeenjako palvelun, kylvetyspalvelun, saattajapalvelun, pyykkipalvelun, turvapalvelun ja läsnäolopalvelun 24/7.

Tukipalveluita myönnetään asiakkaan tarpeiden mukaan yhtymävaltuuston vuosittain talousarvion vahvistamisen yhteydessä vahvistamien myöntämiskriteerien pohjalta. Yhtenäisistä palvelunmyöntämisen kriteereistä huolimatta palvelu voi vaihdella asiakkaan asuinpaikan mukaan esim. ruokapalveluiden osalta niin, että osalle asiakkaista toimitetaan ruoka kerralla useamman päivän annoksina jäähdytettynä tai pakastettuna. Turvapalvelut järjestetään koko toiminta-alueella samalla tavalla. Tukipalvelut myönnetään määräajaksi tai toistaiseksi. Tukipalvelujen tarvetta arvioidaan jatkuvasti. Palveluista peritään yhtymävaltuuston vuosittain vahvistamat palvelumaksut.

9.2.2.2. Kotihoito

Kotihoidon palveluja tarjotaan henkilöille, joiden selviytyminen päivittäisistä, henkilökohtaisiin tarpeisiin liittyvistä asioista on estynyt sairauden, toimintakyvyn alenemisen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Kotihoito sisältää perushoitoa ja huolenpitoa, lääkehuoltoa, sairaanhoidollisia palveluita, ohjausta ja neuvontaa sekä kuntouttavia ja ehkäiseviä palveluja. Kotihoidon palveluja järjestetään tilapäisinä ja säännöllisinä. Kotihoidon käynnit aloitetaan aina kotihoidon kuntouttavina arviointijaksoina.

Kotihoidon kuntouttavan arviointijakson tarkoituksena on tukea asiakasta, jonka kotona pärjääminen on erilaisista syistä heikentynyt. Asiakkaalle laaditaan arviointijakson ajaksi henkilökohtaiseen tavoitteeseen pohjautuva kotona kuntoutumisen suunnitelma, joka pohjautuu toimintakyvyn mittaukseen. Kuntoutumisen toteutumista arvioidaan kahden viikon sisällä arviointijakson alussa ja kuntoutusjakson lopussa.

Mikäli kotihoidon kuntouttavan arviointijakson jälkeen todetaan, että asiakas tarvitsee kotona pärjätäkseen säännöllisen kotihoidon palveluja, asiakkaalle määritellään omahoitaja ja asiakkaalle laaditaan toimintakykyä ja voimavaroja vahvistava palvelu- ja hoitosuunnitelma.

Kotihoidossa painotetaan asiakkaan omien voimavarojen tukemista, omatoimisuutta ja kuntouttavaa työtä. Kotihoidon tehtävänä on koota asiakkaan tukiverkosto ja palveluiden tuottajat toimimaan yhdessä asiakkaan tukena siten, että kotona pärjäämistä vahvistetaan ja siten siirretään tulevaa palvelutarvetta. Asiakkaiden mahdollisuus asua omassa kodissa mahdollisimman pitkään tarvitsee kotihoidon rinnalle myös muita palvelumahdollisuuksia. Kotona pärjäämistä tuetaan tarvittaessa suunnitelmallisella ja tavoitteellisella lyhytaikaishoidolla.

Tehostettu kotikuntoutus on uusi kotihoidossa käyttöönotettu toimintamalli, jossa moniammatillinen tiimi toteuttaa intensiivistä ja määräaikaista kuntoutusta esim. sairaalasta kotiutuville asiakkaille. Kuntoutusjakson kesto on neljästä kahdeksaan viikkoa. Tehostettu kotikuntoutus toteutuu asiakkaan kotona, kodinomaisessa ympäristössä tai hyödyntäen esim. intervallijaksoja. **Kotihoidon palveluvalikoima hyödynnetään aina kokonaisuudessaan asiakkaan tukena ennen raskaampiin palveluihin siirtymistä.**

SoTessa kiinnitetään erityistä huomiota palvelutarpeen arvioinnin järjestämiseen ja arviointivälineisiin ja mittareihin. Palveluiden piiriin tullaan palveluohjauksen kautta. Ikääntyneiden asiakkaiden toimintakykyä arvioidaan erilaisilla toimintakykymittareilla esim. FIM ja MMSE. Palvelutarpeen arvioinnissa arvioidaan aina asiakkaan kokonaistilanne (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen). Vaikka kotihoidon myöntämiskriteerit täytyisivät, kotihoitopalveluiden vaihtoehtona selvitetään aina kotona tapahtuva hoito omaisten, asiakkaan muun lähiverkoston tai tukipalveluiden turvin.

Kotihoidon asiakkaat koostuvat ikääntyvistä, mielenterveys- ja päihdekuntoutujista ja vammaisista. Lapsiperheille tarjotaan kotipalveluja pääsääntöisesti osana lapsiperheiden sosiaalipalveluja.

Kotihoidon palveluiden pääasiallisena tuottajana toimii Saarikka, mutta Saarikan rinnalle haetaan aktiivisesti **myös muita kumppaneita**. Kotihoitoa tarjotaan lähipalveluna koko SoTen toiminta-alueella ja palvelut ovat tasavertaisesti saatavilla koko toiminta-alueella.

Palveluiden järjestäminen ikäihmisten tarpeita vastaavaan esteettömäksi rakennettuun ympäristöön on kuitenkin asiakkaan turvallisuuden ja palveluiden läheisyyden vuoksi järkevää, joten ikääntyviä kannustetaan siirtymään lähemmäs kuntakeskuksia. Kotihoidon myöntämisen kriteerit määritellään yksityiskohtaisemmin vuosittain talousarvion vahvistamisen yhteydessä. Keski-Suomen maakunnassa valmistellaan maakunnallisia palveluiden myöntämiskriteerejä. Palveluista peritään yhtymävaltuuston vuosittain vahvistamat palvelumaksut.

9.2.2.3. Ikäihmisten asumispalvelut

Palveluasumisella tarkoitetaan vuokrasopimukseen perustuvaa asumispalvelua, jossa asukas saa ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa sekä jatkuvaa apua selviytyäkseen päivittäisistä toiminnoista. **Tavallinen palveluasuminen toteutetaan osittain kotihoidon kautta, mutta voidaan hankkia myös yksityisiltä palveluntuottajilta.**

Palveluasumisessa haetaan uudenlaisia palveluiden tuottamisen malleja mm. välimuotoisia asumisen ratkaisuja sekä tehostetun ja tavallisen palveluasumisen yhdistelmää, joissa tausta-ajatuksena on yhteisöllisyyden vahvistaminen. Ikäihmisten asumispalveluiden järjestämisessä tavoitellaan pysyvyyttä palvelumuodon valinnassa ja asiakkaan näkökulmasta mahdollisimman yksiportaista palvelujärjestelmää.

Ympärivuorokautista asumispalvelua tarjotaan henkilölle, joka toimintakykyvajeensa, sairautensa, vammansa tai muun vastaavan syyn takia tarvitsee ympärivuorokautisia hoivan ja hoidon palveluja eikä enää voi asua kotona itsenäisesti, omaisten ja/tai kotihoidon turvin. Asumispalveluiden myöntämisen kriteerit määritellään yksityiskohtaisemmin vuosittain talousarvion vahvistamisen yhteydessä. Palveluista peritään yhtymävaltuuston vuosittain vahvistamat palvelumaksut.

Ikäihmisten ympärivuorokautisia asumispalveluja varaudutaan järjestämään maakunnallisen sote-valmistelun yhteydessä asetetun tavoitteen mukaisesti noin seitsemällä prosentilla alueen yli 75-vuotiaista, heidän nykyisten kotikuntiansa alueella. Palvelurakennetta muokataan vaiheittain niin, että yli 75-vuotiaista on ympärivuorokautisten asumispalveluiden piirissä **vuonna 2019** korkeintaan yhdeksän (9) prosenttia ja vuonna 2020 korkeintaan seitsemän (7) prosenttia.

Palveluasumista järjestetään sekä Saarikan omana toimintana että ostopalveluna. Saarikka tuottaa ympärivuorokautisia asumispalveluja yhteensä noin 190-210 paikkaa kunnittain seuraavasti:

- Kannonkosken alueelle noin 20 paikkaa**
- Karstulan alueelle noin 40 paikkaa**
- Kivijärvi alueelle noin 25 paikkaa**
- Kyyjärvi alueelle noin 25 paikkaa**
- Saarijärvi alueelle noin 80 paikkaa kaupungin Saarikalle osoittamien toimitilojen puitteissa**

Saarikan tuottamien paikkojen lisäksi tarvittavat ympärivuorokautisten asumispalveluiden paikat hankitaan puitesopimus-mallilla markkinoilta.

Ikäihmisten asumispalveluita järjestetään myös alle 75-vuotiaille myöntämiskriteerit täyttävillä henkilöillä Saarikan omana toimintana tai ostopalveluna.

Palvelut järjestetään niin, että palvelun tuottajasta riippumatta jokaisella asukkaalla on nimetty omahoitaja ja palvelut perustuvat yhdessä laadittuun yksilölliseen, kuntouttavaan palvelu- ja hoitosuunnitelmaan.

Asumispalvelut pyritään tarjoamaan mahdollisimman lähellä asiakkaan kotipaikkaa, mutta asiakas voidaan sijoittaa kuntarajoista riippumatta tarkoituksenmukaisimpaan vapaana olevaan paikkaan koko kuntayhtymän alueella. Tarvittaessa asiakas voidaan sijoittaa myös kuntayhtymän alueen ulkopuolelle. Palveluntarjonnassa pyritään huomioimaan, että pariskunnilla olisi mahdollisuus yhteiseen asumiseen.

Alueella toimivista Saarikan ja muiden palvelun tuottajien asumispalveluiden yksiköistä pyritään muodostamaan toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisia ja tehokkaita sekä sijainniltaan optimaalisia yksiköitä.

Ikäihmisten kotona pärjäämistä ja palvelurakenteen muuttamista on mahdollista vahvistaa myös kuntien kaavoitusratkaisuilla sekä päätöksillä rakentaa ja peruskorjata asuntokantaa esteettömäksi ja ikääntyvien tarpeita vastaavaksi.

Palveluista peritään yhtymävaltuuston vuosittain vahvistamat palvelumaksut.

9.2.2.4. Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut

Mielenterveyskuntoutujien asumispalveluiden järjestäminen perustuu sosiaalihuoltolakiin.

Mielenterveyskuntoutujien asumispalveluina tarjotaan eri asteisia asumispalveluja; tuettu kuntouttava asuminen, kuntouttava palveluasuminen, tehostettu kuntouttava asuminen sekä tehostetun hoidon ja kuntouttava asumisen kokonaisuus. Tuettu kuntouttava asuminen on itsenäisin asumisen muoto. Tehostetun hoidon ja kuntouttavan asumisen kokonaisuus on sairaalahoidon vaihtoehto.

Sekä Saarikan oma asumispalveluyksikkö että yksityiset palveluntuottajat tarjoavat lyhytaikaista asumista, kotikäyntejä, päiväkäyntejä ja lääkkeenjakoapalvelua. Nämä auttavat takaisin omaan kotiin palaamisessa ja vähentävät pitempiaikaista asumispalveluiden tarvetta.

Arvion asiakkaan tarvitsemasta palveluasumismuodosta ja päätöksen sijoittamisesta tekee mielenterveyskuntoutujien palveluohjaaja. Arvioinnissa korostuu asiakkaan yksilöllinen tilanne ja tarpeet.

Asumispalvelut pyritään tarjoamaan mahdollisimman lähellä asiakkaan kotipaikkaa, mutta asiakas voidaan sijoittaa kuntarajoista riippumatta tarkoituksenmukaisimpaan vapaana olevaan paikkaan. Tarvittaessa asiakas voidaan sijoittaa myös SoTen alueen ulkopuolelle.

Mielenterveyskuntoutujien asumispalveluita järjestetään sekä Saarikan omana toimintana että ostopalveluna. Saarikka tuottaa mielenterveyskuntoutujien asumispalveluita noin 12 paikkaa. Saarikan tuottamien paikkojen lisäksi tarvittavat mielenterveyskuntoutujien asumispalvelupaikat hankitaan markkinoilta sekä kuntayhtymän alueelta että sen ulkopuolelta.

Palveluista peritään yhtymävaltuuston vuosittain vahvistamat asiakasmaksut.

9.2.2.5. Vammaispalvelut

Vammaispalvelut sisältävät vammaispalvelulain mukaiset palvelut ja tukitoimet, toimintakeskuspalvelut, asumispalvelut sekä laitoshoidon.

Vammaispalvelulain perusteella myönnettävät palvelut ovat kuntoutusohjaus, sopeutumisvalmennus, kuljetuspalvelut, tulkkipalvelut, päivätoiminta, henkilökohtainen apu sekä palveluasuminen ja taloudelliset tukitoimet ovat asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet, päivittäisessä suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet sekä ylimääräiset vaate- ja erityisravintokustannukset sekä palvelujen ja tukitoimien myöntämiseen liittyvän ohjaus ja neuvonta.

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia myönnetään henkilöille, joilla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista. Erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvat palvelut tarjotaan lain mukaisina, yhtymävaltuusto vahvistaa muiden palvelujen osalta yksityiskohtaiset myöntämisen kriteerit.

Päätökset vammaispalvelulain mukaisista palveluista ja tukitoimista tekee vammaissosiaalityöntekijä. Sosiaalityöntekijän vastaanotto on Saarijärvellä. Sosiaalityöntekijä tekee kotikäyntejä asiakkaiden luona koko kuntayhtymän alueella.

Sosiaalityöntekijän palvelut ovat asiakkaille maksuttomia.

Toimintakeskuksissa annetaan päivä –ja työtoimintapalveluja. Asiakkaina on kehitysvammaisia, muita vammaisia, mielenterveyskuntoutujia, päihdekuntoutujia ja pitkäaikaistyöttömiä. Toiminnan tavoitteena on tukemalla ja ohjaamalla auttaa asiakasta selviytymään arkielämästä. Tavoitteena on raskaampien ja kalliimpien tukitoimien ehkäiseminen.

Toimintakeskuspalveluiden piiriin pääsemisen kriteereitä ovat mm: päivärytmin löytyminen, toimintakyvyn ylläpitäminen tai parantaminen, omaisten jaksamisen tukeminen sekä itsenäisen asumisen tukeminen.

Kuntayhtymän alueella tarjottavat toimintakeskuspalvelut ovat Saarikan toimintaa.

Toimintakeskuspalveluita hankitaan myös ostopalveluna kuntayhtymän alueen ulkopuolella asumispalveluissa/perhehoidossa asuville.

Palvelut järjestetään lähipalveluna. Toimintakeskukset ovat auki vähintään 4-5 päivänä viikossa. Loma-ajan sulkuja toteutetaan mm. joulun- ja kesälomien aikoina porrastetusti. Sulkujen aikana asiakkaille tarjotaan tarvittaessa korvaavaa palvelua.

Kehitysvammaisilta asiakkailta voidaan lain mukaan periä maksu aterioista ns. ylläpitomaksuna. Ohjauksesta ei voi periä maksua.

Vammaisten asumispalveluilla tarkoitetaan asumisen ja siihen liittyvien eriasteisten tukitoimien, ohjauksen ja valvonnan järjestämistä. Kehitysvammaisten asumispalvelun muotoina ovat tuettu asuminen, palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen.

Tuettu asuminen: asuminen onnistuu omassa asunnossa vähäisellä tuella päivittäisissä toiminnoissa ja tukitoimet järjestetään tarpeen mukaisina.

Palveluasuminen: asuminen tapahtuu asuntoloissa, pienryhmäkodeissa tai lähellä toisiaan sijaitsevilla asunnoilla. Ohjausta tarvitaan monissa päivittäisissä toiminnoissa. Henkilökunta paikalla päivisin, ei yöaikaan.

Tehostettu palveluasuminen: asuminen tapahtuu palvelukodeissa. Avun, ohjauksen ja valvonnan tarve on ympärivuorokautista. Henkilökunta on paikalla ympärivuorokautisesti.

Eriasteiset muiden vammaisten asumispalvelut on tarkoitettu sellaisille vammaisille henkilöille, jotka eivät selviä itsenäisesti omassa asunnossa, eivätkä voi olla omaisten hoidossa, mutta eivät tarvitse laitoshoidoa.

Vammaisten asumispalveluita järjestetään sekä Saarikan omana toimintana että ostopalveluna. Saarikan tuottamien paikkojen lisäksi tarvittavat vammaisten asumispalvelupaikat hankitaan markkinoilta sekä kuntayhtymän alueelta että sen ulkopuolelta

Asumispalveluista peritään yhtymävaltuuston hyväksymät asiakasmaksut.

9.2.2.6. Omais- ja perhehoito

Omaishoidontuki perustuu lakiin omaishoidontuesta, mutta siihen ei ole subjektiivista oikeutta.

Omaishoito on vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen avulla. Omaishoidon tuki on kokonaisuus, johon kuuluvat hoidettavalle annettavat tarvittavat palvelut sekä omaishoitajalle maksettava hoitopalkkio, vapaat ja omaishoitoa tukevat palvelut.

Omaishoidon tukea myönnetään henkilölle, joka alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi tarvitsee kotiloissa hoitoa tai huolenpitoa ja hoidettavan omainen tai muu läheinen on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta omaishoidon tuen avulla. Omaishoidontukea myönnetään yhtymävaltuuston hyväksymät myöntämiskriteerit täyttävälle asiakkaille.

65-vuotiaiden ja sitä vanhempien omaishoitajien tarkastukset tehdään hyvinvointia edistävinä kotikäynteinä.

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Sen tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus perheenomaiseen ja tarpeenmukaiseen hoitoon sekä läheisiin ihmissuhteisiin perheenjäsenenä. Perhehoito on kunnan tai kuntayhtymän järjestämää palvelua, josta säädetään perhehoitolaissa (Perhehoitolaki 263/2015).

Perhehoidolla pyritään edistämään perhehoidossa olevan henkilön hyvinvointia, toimintakykyä, perusturvallisuutta ja sosiaalisia suhteita. Perhehoitoon sijoittamisen lähtökohtana ovat asiakkaan elämäntilanne, aikaisemmat elämäkokemukset sekä hoivan ja huolenpidon tarve.

Perhehoitoa voidaan antaa henkilölle, jonka hoitoa, kasvatusta tai muuta huolenpitoa ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää hänen omassa kodissaan tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja hyväksikäyttäen ja jonka ei katsota olevan laitoshuollon tarpeessa.

Palveluohjaaja tekee palvelutarpeen arvion ja päätökset palvelun myöntämisestä. Palveluohjaajan palvelu ovat maksuttomia.

Omaishoitajan lakisääteisiltä vapaapäiviltä peritään asiakasmaksulain ja asetuksen mukainen maksu. **Omaishoitajien jaksamista tuetaan poistamalla maksut lyhytaikaisista virkistysvapaista.**

Perhehoidossa olevalta asiakkaalta peritään yhtymävaltuuston hyväksymän maksutaksan mukainen asiakasmaksu.

9.3 TERVEYDEN- JA SAIRAANHOITO

Terveyden- ja sairaanhoidon palveluilla huolehditaan SoTen alueen väestön perusterveydenhuoltoon liittyvästä ohjauksesta, neuvonnasta, erilaisista tutkimuksista ja hoidoista.

9.3.1 Vastaanottotoiminta

Terveyden ja sairaanhoidon vastaanottopalvelut koostuvat väestölle tarjottavista perustason avosairaanhoidon (yleislääkärin ja sairaanhoitajan päivystys- ja ajanvarausvastaanotto, laboratoriopalvelut) sekä ensihoidon palveluista.

Sairaanhoidon lisäksi vastaanottopalveluilla tuetaan väestön terveyden ja toimintakyvyn edistämistä, sairauksien ennaltaehkäisyä, riskitekijöiden tunnistamista sekä väestön valmiuksia edistää omaa terveyttään.

Vastaanottopalvelut järjestetään niin, että väestölle turvataan sujuva pääsy sairaanhoitajan ja/tai lääkärin vastaanotolle. Paljon palveluja tarvitseville ja pitkäaikaissairaille varmistetaan jatkuvat hoitosuhteet ja järjestetään tarvittaessa erityistä tukea ja ohjausta yhteistyössä varhaisen tuen hyvinvointineuvolan kanssa. Vastaanottopalvelut tarjotaan asiakkaille terveydenhuollon ammattihenkilön tekemän hoidontarpeen arvioinnin perusteella, jonka mukaisesti kiireellisyys arvioidaan.

Kiireelliset asiakkaat

Kiireellisiin asiakkaisiin kuuluvat äkillisesti sairastuneen välitöntä ensiapua tarvitsevat asiakkaat. Vastaanottopalvelut järjestetään niin, että kiireellisten asiakkaiden hoito voidaan aloittaa tarvittaessa välittömästi tai viimeistään seuraavana päivänä.

Puolikiireelliset asiakkaat

Tähän ryhmään kuuluvat asiakkaat, jotka eivät tarvitse välitöntä hoitoa. Tällaisia asiakkaita ovat esim. tavallisimmat korva-, nenä-, kurkkukipuiset, krooniset sydänoireilevat, verenpaineen heittelyt, tukirankaperäiset vaivat, ummetus ja närästyspotilaat, toistuvat haavahoidot. Vastaanottopalvelut järjestetään niin, että puolikiireellisten asiakkaiden hoidon tarpeen arviointi voidaan toteuttaa 1-3 pv sisällä. Asiakkaat tulevat palveluiden piiriin pääsääntöisesti ajanvarauksella.

Kiireettömät asiakkaat

Tähän ryhmään kuuluvat asiakkaat, jotka eivät tarvitse välitöntä eivätkä puolikiireellistä hoitoa. Asiakkaat luokitellaan kiireettömiksi asiakkaiksi, kun heidän asiansa koskevat esimerkiksi erilaisia todistusasioita, lausuntoja, säännöllisiä määräaikaishoitoja, toistuvia lääkityksiä, kutsuntatarkastuksia jne. Vastaanottopalvelut järjestetään niin, että kiireettömien asiakkaiden hoidon tarpeen arviointi voidaan suorittaa kolmen viikon sisällä. Asiakkaat tulevat palveluiden piiriin ainoastaan ajanvarauksella.

Palveluiden järjestämisessä voidaan em. kiireellisyysluokittelun ohella ottaa käyttöön myös esim. sairauksiin ja palveluntarpeisiin perustuvia segmentointimalleja.

Aluehoitajien vastaanottopalvelut järjestetään kaikkien kuntien terveysasemilla vähintään 3 päivänä viikossa. Aluehoitaja ohjaa terveyteen ja sairauteen liittyvissä asioissa oman alueensa asiakkaita ja tekee hoidon tarpeen arviointia sekä puhelimesta että vastaanotolla. Hän tekee ajanvarauksella erilaisia sairaanhoidollisia toimenpiteitä, antaa lääkärin määräämiä toistuvia lääkityksiä ja osallistuu pitkäaikaissairaiden hoitoon yhdessä hoitavan lääkärin kanssa.

Lääkärin vastaanottopalvelut järjestetään Saarijärven ja Karstulan terveysasemilla 5 päivänä viikossa, muiden kuntien terveysasemilla keskimäärin vähintään noin 2 päivänä viikossa.

Laboratoriopalveluihin liittyvät näytteenotot järjestetään Karstulan ja Saarijärven terveysasemilla 5 päivänä viikossa ja muiden kuntien terveysasemilla vähintään 2

päivänä viikossa. Laboratoriotointa voidaan jatkossa järjestää yhteistyössä sairaanhoitopiirin laboratoriopalveluita tuottavan yhtiön kanssa.

Kuvantamispalvelut (röntgen) hankitaan sairaanhoitopiiriltä ja kuvantamispalveluita järjestetään Saarijärven ja Karstulan terveysasemilla.

Lähipäivystys järjestetään arkisin virka-aikana (klo 8-15) sekä Saarijärven ja Karstulan terveysasemilla, klo 15 – 18 Saarijärven terveysasemalla, ilta- ja yöpäivystys keskussairaalassa klo 18 – 08. Viikonloppuisin lähipäivystys järjestetään lauantaisin ja sunnuntaisin Saarijärven terveysasemalla klo 8 – 15 ja muilta osin päivystys järjestetään keskussairaalassa. Päivystysjärjestelyjä ja päivystysaikoja voidaan tarkentaa maakunnallisten ratkaisujen yhteydessä.

Kivijärven ja Kannonkosken kuntien nk. itäisten osien alueen asukkaille tarjotaan mahdollisuus hakea palveluita halutessaan myös Wiitaunionin alueelta. Kyyjärven kunnan alueen asukkaille tarjotaan mahdollisuus hakea päiväaikaisia ensiapupäivystyksen palveluita Alajärveltä.

Lomien keskittämisen ja vähentyneen kysynnän vuoksi terveysasemilla voidaan toteuttaa loma-ajan sulkuja syys -, joului-, talvi- ja kesälomien aikoina. Sulkujen aikana väestölle tarjotaan kiireellisissä tapauksissa palvelut lähimmällä auki olevalla terveysasemalla.

Vastaanottopalvelut tuotetaan Saarikan omana toimintana. Palveluista peritään yhtymävaltuuston vuosittain vahvistamat palvelumaksut.

9.3.2. Mielenterveyspalvelut

Mielenterveyspalvelut koostuvat väestön psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoitot ja asumispalveluista.

Palveluihin kuuluvat mielenterveyteen liittyvä tutkimus, hoito ja kuntoutus. Mielenterveyspalveluja tuotetaan vastaanotoilla ja kotikäynneillä sekä päivätoimintoina.

Mielenterveyspalveluita tarjotaan henkilöille, jotka tarvitsevat psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoitopalveluita.

Palvelu tuotetaan pääasiassa Saarikan omana toimintana

Mielenterveyspalvelut järjestetään pääsääntöisesti Saarijärven ja Karstulan toimipisteissä sekä tarpeen mukaan muiden kuntien terveysasemilla.

Palveluista peritään yhtymävaltuuston vuosittain vahvistamat palvelumaksut.

Suurin osa Keski-Suomen kunnista on siirtänyt mielenterveyspalveluiden järjestämismääräyksen Keski-Suomen sairaanhoitopiirille. SoTessa ei toistaiseksi ole nähty tarvetta järjestämismääräyksen uudelleen järjestelyille. SoTessa seurataan kuitenkin tiiviisti maakunnallisia uudelleenjärjestelyjä, osallistutaan kulloistenkin tilanteiden mukaan eri selvityksiin ja päätetään niiden perusteella mahdollisia järjestelyjä koskevien esitysten tekemisestä peruskunnille.

9.3.3. Lyhytaikainen osastohoito

Lyhytaikaisella osastohoidolla tarkoitetaan aikuisikäiselle väestölle tarjottavia kansanterveyslain mukaisia perusterveydenhuollon akuuttisairaanhoidon palveluja. Osastolle tullaan lääkärin läheteellä päivystyspoliklinikoilta, lääkärin vastaanotoilta tai siirtona erikoissairaanhoidosta. Osastolla hoidetaan kaikkien erityisalojen potilaita ympärivuorokautisesti, diagnoosin mukaisesti ja yksilöllisesti sairauden vaatimalla tavalla. Hoito toteutetaan laaditun hoitosuunnitelman mukaisesti.

Lyhytaikaishoito tuotetaan koko Saarikan väestölle Saarijärven osastolla omana toimintana.

Osastohoidon palveluista peritään yhtymävaltuuston vuosittain vahvistamat palvelumaksut.

9.3.4. Kuntoutuspalvelut

Kuntoutuspalveluilla edistetään alueen asukkaiden toiminta- ja työkykyä sekä itsehoitovalmiuksia. Kuntoutuspalvelut koostuvat Karstulan kuntoutusosastosta sekä fysioterapian suoravastaanotosta, lääkinnällisestä kuntoutuksesta, kuntoneuvolapalveluista, osastopotilaiden kuntoutuksesta sekä apuvälinepalveluista. Lisäksi fysioterapian palveluihin sisältyvät myös selkävastaanotto toiminta, olkaoperoitujen ohjaus ja Tekoset polvi- ja lonkkaleikattujen seuranta. Palvelut on tarkoitettu kaikille SoTen alueella kuntoutuspalveluja tarvitseville asukkaille. Kuntoutuspalvelut järjestää myös erityisryhmien (esim. tuki- ja liikuntaelinoireisille, aivohalvaus ja parkinsonpotilaille, ikäihmisille ja ylipainoisille) terveysliikuntaryhmiä.

Kuntoutusosaston tavoitteena on kuntouttaa asiakkaat toimintakyvyltään sellaisiksi, että elämä omassa kotona tai siihen verrattavassa paikassa on mahdollista. Hoito perustuu moniammatillisesti laadittuun kuntoutussuunnitelmaan, jonka toteuttamista jatketaan opastettuna senkin jälkeen, kun asiakas kotiutuu. Kuntoutusosasto vastaa myös SoTen alueen väestön tehokuntoutuksen tuottamisesta. Potilaan kotiutuessa fysioterapia tekee tarvittaessa kotikäyntejä apuväline- ja asunnonmuutos tarpeen kartoittamiseksi ja potilaan kotioloissa selviytymisen varmistamiseksi. Kuntoutusosasto on Saarikan omaa toimintaa.

Kuntoutusosaston yhteydessä toimii myös Keski-Suomen keskussairaalan alainen hemodialyysiyksikkö. Yksikkö on keskussairaalan nk. satelliittiyksikkö, jossa hoidetaan hemodialyysihoitoa tarvitsevat potilaat.

Kuntoneuvolassa asiakkaalle tehdään fysioterapeuttiset tutkimukset ja annetaan mm. itsehoito-ohjeita tuki- ja liikuntaelinsairauksien hoitoon, keinoja kivunlievitykseen sekä tietoa ja ohjausta kansansairauksien ehkäisyyn. Kuntoneuvolan palveluiden piiriin asiakkaat tulevat pääsääntöisesti lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattilaisen ohjaamana.

Lääkinnällisen kuntoutuksen fysio- ja toimintaterapiapalveluja annetaan henkilöille joiden toimintakyky on uhattuna tai heikentynyt. Kuntoutuksella pyritään mm. mahdollistamaan asiakkaiden selviytyminen omassa kodissaan mahdollisimman pitkään.

Fysioterapiapalveluita annetaan lääkärin läheteellä mm. lonkka- ja polvileikkauspotilaille, traumapotilaille sekä akuuteille neurologisille potilaille (aivohalvaus, MS, Parkinson).

Kuntoutuspalveluihin kuuluvat myös alle kouluikäisten ja koululaisten fyysisen ja motorisen kehityksen seuranta, erilaiset fysioterapeuttiset konsultaatiopalvelut ja arviot kuntoutussuunnitelmaan sekä erilaisten erityisryhmien ryhmätoiminnot.

Apuvälinepalvelujen avulla tuetaan asiakkaan selviytymistä kotona mahdollisimman pitkään, korjataan toiminnan vajavuutta sekä ennaltaehkäistään tapaturmia. Apuvälineitä annetaan sopimuksen mukaan joko lyhyt- tai pitkäaikaislainaan.

Fysioterapia- ja kuntoutuspalveluja järjestetään pääsääntöisesti Karstulan ja Saarijärven toimipisteissä ja tarpeen mukaan muiden kuntien terveysasemilla. Fysioterapia- ja kuntoutuspalveluja tuotetaan Saarikan omana toimintana. Lääkinnällisen kuntoutuksen palveluja hankitaan myös palveluseteleillä yksityisiltä palveluntuottajilta.

Palveluista peritään yhtymävaltuuston vuosittain vahvistamat palvelumaksut.

9.3.5. Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuollon palvelut sisältävät väestön suun terveyden edistämisen ja suun sairauksien tutkimuksen, ehkäisyn ja hoidon.

Palvelua tarjotaan alueen väestölle ja akuuttihoidon osalta alueen väestön lisäksi myös ulkokuntalaisille särkypäivystykseen hakeutuville. Potilaalle annetaan hänen tarvitsemansa hoito terveydenhuollon ammattihenkilön suorittaman hoidon tarpeen arvioinnin mukaan.

Terveyttä ylläpitävää neuvontapalvelua tarjotaan kaikille kuntalaisille sekä hoitokäynneillä että neuvontapalveluina muiden toimijoiden kanssa yhdessä toimittaessa.

Suun terveydenhuollon palvelut järjestetään lähipalveluna kuntien terveysasemilla ja/tai pop up- mallilla kouluilla lapsille ja muilta osin pääosin keskitetysti Karstulan ja Saarijärven terveysasemilla. Resurssien riittäessä palvelua tarjotaan lähipalveluna koko väestölle väestövastuualuejaon mukaisesti.

Suun terveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys järjestetään maakunnallisena yhteistyönä/yhteispäivystyksenä Jyväskylässä. Yöpäivystys järjestetään Kuopiossa.

Palveluista peritään yhtymävaltuuston vuosittain vahvistamat palvelumaksut.

9.3.6. Työterveyshuolto

Työterveyshuollon palveluilla tarkoitetaan työterveyshuoltolaissa määriteltyjä ennalta ehkäiseviä ja sairaanhoidollisia työterveyshuoltopalveluja.

Kansanterveyslain mukaan kunnan tulee tuottaa kunnan alueella sijaitsevilla työ- ja toimintapaikoissa työskenteleville työntekijöille työnantajan järjestettäväksi työterveyshuoltolaissa säädettyjä ja niiden nojalla määrättyjä työterveyshuoltopalveluja ja järjestää kunnan alueella toimiville yrittäjille ja muille omaa työtään tekeville soveltuvin osin työterveyshuoltolaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä tarkoitettua työterveyshuoltoa.

Työterveyshuollon sairaanhoito- ja muut terveydenhuoltopalvelut (työterveyshuoltolaki 1383/2001, 14§), joiden järjestäminen on kunnille vapaaehtoista (terveydenhuoltolaki 1326/2010, 18§ 3 mom.), tulee yhtiöittää kuntalain 126 §:n ja 150 §:n mukaisesti 1.1.2019 mennessä.

SoTe kunta yhtymä hankkii jatkossa oman henkilöstönsä työterveyshuollon palvelut Työterveys Taimi Oy:ltä (asiakkaana ja osakkaana Keski-Suomen inhouse-yhtiössä) sekä järjestämisvastuulla olevien työterveyshuollon palveluiden osalta liittyy osakkaaksi valtakunnalliseen Tammi Oy:öön. Työterveyshuollon toiminta sekä henkilöstö siirtyy em. kahteen yhtiöön. Siirtyminen Tammi Oy:öön tapahtuu 1.1.2019 lukien. Työterveys Taimi Oy:n ja sen alueyhtiön perustamisessa on siirtymäaikaa noin 2-4 kk.

9.3.7 Erikoissairaanhoito

Erikoissairaanhoidolla tarkoitetaan erikoislääkäreiden johtamaa osaa terveydenhuollosta. Erikoissairaanhoidon piiriin kuuluu sairauksien tutkimisen ja hoidon lisäksi myös ennalta ehkäiseviä ja kuntouttavia toimintoja. SoTe hankkii alueen väestölle erikoissairaanhoidon palvelut Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kautta.

Erikoissairaanhoidon piiriin tullaan kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta Saarikan lääkäreiden läheteellä.